Parion Yamaç Hamamı 1515-1260 Depoziti Batı Yamacı Seramikleri

West Slope Wares from Parion Slope Bath 1515-1260 Deposit

Hasan Kasapoğlu* - Vedat Keleş** – Gonca Fırat***

Abstract: West Slope Wares which in the section of the master thesis “Hellenistic Period Ceramics from Parion Slope Bath 1515-1260 Sector” were re-evaluated within the scope of this study. Although some pieces of West Slope Wares in the section of thesis are included in the West Slope Ware Groups; they aren’t re-evaluated with the scope of the article due to the conserved part of the wares haven’t include the thinned clay dying or incised decoration, also significant samples are given within the scope of this study and general number statistic is denoted with the graphic. When it is done the typological researches of the wares, they were recovered that the wares show similarities vessels of the other big Anatolian cities in the Hellenistic Period, which are included particularly Pergamon and Ephesus. Most of these wares are in the making of Anatolian with ‘S’ profiled kantharos, and also there are one piece moulded kantharos, with flat-brim and sharp shoulder edged kantharos, skyphos typed kantharos, guttuses, a bowl with inside decoration, an outward facing dish, a deep bowl (lekanis), a crater, a juglet, a pyxis lid and some pieces of unguentarium. The ceramics of evaluated within the scope of the study are standard tablewares which used in the Hellenistic Period and dated in the 3-2. Centuries BC. Although there isn’t enough data about the existence of ceramic production workshops in Parion, it is a matter that the clays and firnis properties show different production centers.

Structured Abstract: Numerous Hellenistic ceramics were recovered from the deposit that is determined during the excavations carried out in trench no. 1515-1260 at Parion Slope Baths. A significant portion of them was composed of West Slope Ceramics. As it was mentioned at the beginning of the study, the examples of these ceramics which have distinct decoration and form characteristics have been discussed, but

* Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji.
Asist. Prof., Atatürk University, Faculty of Letters, Archaeology Department, Classical Archaeology.
ORCID 0000-0002-5661-1607

hasankasapoglu@gmail.com

** Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji.
Prof., Ondokuz Mayıs University, Faculty of Science and Letters, Archaeology Department, Classical Archaeology.
ORCID 0000-0001-5994-8638

vkelesus@gmail.com

*** Dr. Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı.
Ph.D. Student, Atatürk University, Institute of Social Sciences, Department of Archeology, Classical Archeology.
ORCID 0000-0002-8487-7509

sdcvns@yandex.com

Cite as/ Atf: Kasapoğlu, H. & Keleş, V. & Fırat, G. (2020). Parion yamaç hamamı 1515-1260 depoziti batı yamacı seramikleri, *Turkish Studies - History*, 15(1), 91-122. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40032>

Received/Geliş: 06 December/Aralık 2019

Accepted/Kabul: 12 March/Mart 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 24 March/Mart 2020

CC BY-NC 4.0

the distribution of all the ceramics is as follows. As can be seen from this graph, most of the vessels are composed of kantharos in different forms used as drink containers. In addition to kantharos, plates, bowls, lekane (deep bowl), crater, cruse pot, guttus, table amphorae, pyxis lid and unguentarium fragments were found. Kantharos specimens represented in various forms within the western slope ceramics are the most intense forms of the deposit and started with early 3rd century BC samples and continued during the first quarter of the 2nd century BC. In addition to samples with quality decoration and firnis, it was observed that there was a decrease in firnis quality and decoration production over time. The firnis is mostly semi-dull and clay colour is difference form black to brown in Parion Slope Bath West Slope Wares. In some examples, there should be gray, greenish gray and probably unintended colour tones obtained from the differences in the degree of cooking, and it has been observed that the firnis in these colour is fine.

These types are in close relationship with the Hellenistic centers on the coasts of Western Anatolia, especially Pergamon and Ephesus. In the meantime, if a more specific evaluation will be made, the 'S' profiled kantharos, which are one of the sub-groups of the kantharos, are very similar to the form, decoration and clay color-content of the Bergama production and the western slope ceramics recovered from the Parion 1515-1260 deposit should be Bergama production. Since the other forms with singular features are not found in the centers where they are obtained, it is not possible to say certain things about the production places of these forms for now. Besides, considering the light red clay with few mica and lime of Parion No. 29 testers, Western Anatolia (perhaps Parion !!) may be proposed for the localization where this tester, which is considered unique for Athens Agora, may be imported. However, it is possible that this form, which we have not seen any similar in Western Anatolia in the direction of known sources, can be localized in a narrower geography such as Northwest Anatolia and Parion. The density of the pots likely to be Bergama production presents data parallel to the fact that the ancient city came under the influence of the Kingdom of Pergamon in 188 BC. Yet, the presence of samples from these vessels dating from the beginning of the 3rd century BC to the beginning of the 2nd century BC is important in terms of showing the relations of the ancient city with Pergamon before this period. As well as the ceramics evaluated within the scope of the study are drink and service vessels which are widely used in the Hellenistic Period, the density is composed by the drink vessels, and from those there's a relief that's possible to be Dionysos on tondos of the bowl in No. 24 In this context, it can be thought as these qualified vessels that almost all have elaborate decorations may be ceremonial vessels used by prominent persons. However, it is probable that there might be a sacred place on the terrace that is related to the cult of Dionysos, as there should be a group of materials thrown or flowed over the terrace just east of this deposit. In addition to these considerations, it can be said that even in the absence of such a sacred space, the ancient city was confronted with a material group that could indicate the existence of the cult of Dionysus in the Hellenistic Period. It is known that the scenes of Dionysus on the urn amphora situla belonging to the Late Classical - Early Hellenistic Period found in the South-Tavşandere Necropolis of the ancient city also provide data in this direction (Başaran-Kasapoğlu, 2013, 129, Fig. 2; Kasapoğlu, 2013) : 165-166, Fig. 214-215; Çelikbaş, 2016: 113, Lev. XII, Fig. 3) Apart from the possibility of such a cult space on the terrace to the east of the composite, it is possible that a high-level group of houses capable of using such high quality ceramics may exist should be considered.

Although there is not enough data about the existence of ceramic production workshops in Parion, the clay and firnis characteristics of the ceramics are important in terms of the presence of different production centers outside Pergamon.

Keywords: Archeology, West Slope Ware, Hellenistic, Parion, Ceramic.

Öz: Bu çalışmada ele alınan eserler, "Parion Yamaç Hamamı 1515-1260 Sektörü Hellenistik Dönem Seramikleri"¹ başlıklı lisansüstü çalışmasının Batı Yamacı Seramiği bölümünde de yer alan; Parion'un Yamaç Hamamı'nın güney doğu dış kısmında, 1515-1260 no'lu açmadaki depozitten ele geçen Batı Yamacı Seramiği örneklerinden oluşmaktadır. Bahse konu çalışmada değerlendirilmiş bazı parçalar form olarak Batı Yamacı Seramik grupları içerisine dâhil edilmişse de; bu seramik parçaları üzerinde incelenmiş kil boya ya da kazıma bezeme olmaması sebebiyle yeniden değerlendirilerek, makale kapsamına alınmamışlardır. Çalışma

¹ Fırat, G. (2018). *Parion Yamaç Hamamı 1515-1260 Sektörü Hellenistik Dönem Seramikleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Samsun.

kapsamında her formdan belirgin örnekler yer verilerek; formların genel istatistiği de bir grafikte gösterilmiştir. Söz konusu seramiklerin tipolojik incelemeleri yapıldığında başta Bergama ve Efes olmak üzere, Hellenistik Dönem'in diğer büyük Anadolu kentlerinde yaygın olarak kullanılan kap formları ile benzerlik göstermektedir. Bu kapların büyük bir kısmını Anadolu üretimi 'S' profilli kantharoslar oluşturmakta olup, bir adet kalıp yapımı kenarlı kantharos, düz ağızlı keskin omuz çıkıntılı kantharoslar, skyphos tipli kantharoslar, guttuslar, iç yüzü bezemeli kâse, dışa dönük kenarlı tabak, lekane (derin kâse), krater, testicik, pyxis kapağı ve unguentariuma ait parçalar ele geçmiştir. Çalışma kapsamında değerlendirilen seramikler Hellenistik Dönem'de yaygın olarak kullanılan standart içki ve servis kapları olmakla birlikte MÖ 3.-2. yüzyıllara tarihlenebilir niteliktedir. Parion'da seramik üretim atölyelerinin varlığı konusunda henüz yeterli verilere sahip olunmasa da, seramiklerin kil ve firnis özellikleri farklı üretim merkezlerinin varlığına işaret etmesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Batı Yamacı Seramiği, Hellenistik, Parion, Seramik.

Parion Antik Kenti

Parion günümüz haritalarında Çanakkale ili, Biga ilçesi Kemer Köyü sınırları içerisinde; Marmara Denizi kıyısındaki Bodrum Burnu'nun engebeli arazisi ve burnun güney devamındaki sığ vadi ile bunun doğu ve batı yanındaki tepeler üzerinde yer almaktadır. MÖ 709 yılında kurulduğu düşünülen kentin (Akşit, 1971: 59; Frisch, 1983: 56; Umar, 1983: 58; Başaran, 2006a: 36) ilk bulgular ışığında Milet, Erythrai veya Paros tarafından kolonize edildiği (Strabon, 2015: XIII, I, 14; Dunham, 1915: 57; Carpenter, 1948: 9; Hammond, 1967: 115; Akşit, 1971: 59; Frisch, 1983: 59; Boardman, 1988: 248; Ehrhardt, 1988: 36 vd.; Bouzek, 1990: 19; Başaran, 1998: 350; Başaran, 2001: 19; Avram, 2004: 991) düşünülmektedir. Kolonizasyon süreci yanı sıra, kent isminin kökeni konusunda da çeşitli görüşler öne sürülmüştür. İlk olarak Parion isminin Erythrai'li göçmen bir aile olan Iason ve Demetria'nın oğlu Parius'tan (Frisch, 1983: 56), ikinci bir görüş olarak Troya Kralı Priamos'un küçük oğlu Paris'ten geldiği aktarılmaktadır (Başaran, 2008: 135). Son görüş ise Parion adının Paros'tan gelen İonyalılar anlamında olduğu yönündedir (Frisch, 1983: 60).

Erken dönemlerine ait bilgileri henüz sınırlı olan kent MÖ 546'da Pers Kralı II. Kyros'un Lydia Krallığı'na son vermesiyle birlikte, diğer çevre kentler gibi Pers hâkimiyetine girmiştir (Sevin, 1982: 269; Mansel, 1988: 253; Başaran, 2002: 16; Herodotos, 2006: IV, 138; Başaran, 2002: 16; Başaran, 2005a: 20; Başaran, 2006a: 36). Herodotos'a göre Parion halkı, MÖ 513-512'de satrap Heraphantos komutasında Perslerin İskitlere karşı düzenlediği sefere katılmıştır (Herodotos, 2006: IV, 138). MÖ 479-478'de, Pers egemenliği altındaki kentlere bağımsızlıklarını tekrar kazandırmak amacıyla kurulan Attika-Delos Deniz Birliği'ne, Lampsakos ve Sestos gibi kıyı kentleriyle birlikte, Parion'un da üye olduğu bilinmektedir (Magie, 1950: 81). Antik kent, MÖ 334 Granikos savaşıyla Büyük İskender'in hakimiyeti altına girmiş (Cook, 1973: 364) ve Hellenistik Dönem başlangıcında bir süre bağımsızlığını kazanmış olmalıdır. Bu dönemde Büyük İskender'in kurduğu ve Kuzey Troas Bölgesi'ndeki kentlerin üye olduğu "İlion Federasyonu" na Kyzikos, Lampsakos gibi kentlerin yanında üye olmuştur (Magie, 1950: 81). MÖ 302'de Lysimakhos'un, MÖ 3. yüzyılın başlarına gelindiğinde Kurupedion Savaşı'nın ardından (MÖ 281) Suriye kralı Seleukos'un hâkimiyetine girmiş (Keleş, 2012: 24), MÖ 190 yılında Romalılar ve Seleukos kralı III. Antiokhos arasında gerçekleştirilen Magnesia Savaşı'nı Romalıların kazanması üzerine, bölge MÖ 188 yılında Apameia Barışı ile birlikte Bergama Krallığı himayesi altına girmiştir (Başaran, 2002: 18). MÖ 133 yılına gelindiğinde, III. Attalos'un ölümünün ardından bölgede Roma hakimiyeti başlamıştır (Keleş, 2012: 25). Roma Çağı'nda büyük önem verilen kente, yapılan kazı çalışmaları sonucunda ele geçen sikkeler üzerinde yer alan "*CGIP (Colonia Gemella Iulia Pariana)* ve *CGIHP (Colonia Gemella Iulia Hadriana Pariana)*" lejantları da bu durumu doğrulaması açısından oldukça önemlidir (Keleş, 2011: 241). Mevcut bilgilere ilaveten 2014 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmalarında Tiyatro'dan ele geçen üç adet arşitrav bloğu üzerinde yer alan "*...Antoninus Pius Felix ve Gemella Iuliana Hadriana*

Pariana kolonisinin selameti için Euhelpistus beş yılda bir yapılan munera (gladyatör dövüşleri) için (bu eseri) tüm süsleriyle birlikte yaptırdı.” ifadesi kentin sikkeler üzerinde görülen koloni statüsünü doğrulamaktadır (Sayar, 2106: 204). Son olarak Paganizmin sona ermesiyle birlikte Hristiyan halklarını da bünyesinde barındıran kent, Bizans Dönemi’nde önemli bir piskoposluk merkezi haline gelmiştir (Ramsay, 1960: 173; Türker, 2005: 321).

Yamaç Hamamı ve 1515-1260 Açması

Kazılarına 2008 yılında başlanmış olan Yamaç Hamamı, kentin erken dönem akropolünün yer alabileceği düşünülen Bodrum Burnu’nun doğusundan güneye doğru devam eden sığ vadinin, denize doğru genişleyen kuzey bölümü doğu yamacı üzerinde ve antik Tiyatronun 300 m doğusunda yer almaktadır (**Fig. 1**).

Fig. 1: Yamaç Hamamı ve antik kentin diğer bazı yapılarının yer aldığı hava fotoğrafı (Google Earth)

Yapılan kazı çalışmaları sonucu hamamın 9 bölümden oluştuğu ve üç evre geçirdiği ortaya konmuş, ilk evrenin MS 1. yüzyıla ait olduğu, MS 3.-4.yüzyılın başlarında yoğun kullanım gördüğü ve sonrasında MS 5.-6. yüzyılda yeni eklemeler yapılarak son kez kullanıldığı ele geçen arkeolojik bulgular ile tespit edilmiştir (Çelikbaş, 2013: 67; Çelikbaş, 2016: 16). Hamamın doğu kenarı, hemen doğusundaki terasa yaslanmış, içte aralıklı payandaların yerleştirildiği yüksekçe bir teras duvarına sahiptir. Bu teras duvarının doğu üst kısmında ise çok yüksek olmayan bir teras daha bulunmaktadır. Çalışmada ele alınan seramiklerin yer aldığı depozit ise bu yapının güney doğu dış kısmında, kentin lokal karolaj sitemine göre 1515-1260 olarak adlandırılan açma içerisinde, doğu-batı yönlü uzanan, harç kullanılmaksızın örülerek yapılmış duvarın kalın harçla sıvalı kuzey-iç kısmında belirlenmiştir (**Fig. 2-3**). Yamaç Hamamı ile organik herhangi bir bağı bulunmayan bu duvar, alanın Roma Dönemi öncesi yapılanmasına ait olmalıdır.

Fig. 2: Parion Yamaç Hamamı ve depozitin bulunduğu bölüm hava fotoğrafı (Parion Kazı Arşivi)

Fig. 3: Depozitin bulunduğu bölüm (Parion Kazı Arşivi)

Bu alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda çok az sağlam ve genellikle küçük parçalar halinde olmak üzere Geç Klasik ve Hellenistik Döneme ait seramik malzeme dağınık ve belli bir stratigrafi vermeksizin ele geçmiş olup, bunların önemli bir kısmını da bu çalışmada değerlendirilen *Batı Yamacı Seramikleri* oluşturmaktadır.

Parion Yamaç Hamamı 1515-1260 Depoziti Batı Yamacı Seramikleri

Watzinger, Thompson ve diğer modern bilim insanları Attik Kırmızı Figür tekniğinin MÖ 4. yüzyıl sonuna doğru kötüleştiğini ve bu tekniğin terk edilerek yeni bir tarzın benimsediğini belirtmişler ve bu yeni tekniği, siyah zemin üzerine, kaplar fırınlanmadan önce kazıma çizgi ve inceltilmiş çözelti şeklinde beyaz, turuncu veya pembe kil boya ile yapılan bezeme stili şeklinde

tanımlamışlardır (Rotroff-Oliver, 1994: 37). Bu stilde seramikler, ilk kez 1901 yılında Watzinger tarafından Atina Akropolü'nün batı yamacında bulunması nedeniyle seramik terminolojisinde "*Bati Yamacı Seramiği*" ismini almıştır (Rotroff, 1997: 38).

Bu terim formdan çok kaplar üzerine uygulanan teknikle alakalıdır. Bu tekniğin öncüleri için önerilen Geç Arkaik Dönem'in literatürde "*Six's Technique*" olarak bilinen bezemeye sahip seramiklerinde, bitkisel bezemelerde kırmızı ve beyaz boya ile insize tekniğin bir arada kullanıldığı bilinmektedir. Klasik Dönem'de ise benzer uygulamanın skyphoslar ve chouslar üzerinde portakal rengi kil boya ile yapıldığı bilinir (Rotroff, 1997: 39-40). Ancak Batı Yamacı Seramiği'nde uygulanan bezeme tekniğinin tam manasıyla etkilendiği seramikler için, MÖ 4. yüzyıl yüksek kaliteli siyah firnisli Attika seramikleri olabileceği aktarılarak, kontrast yapıyı artırmak için beyaz boyanın arttırılarak kullanıldığı ve figürlerdeki takı ve benzeri türden ayrıntılar için altın yaldız dekora sahip Kerch stilindeki kırmızı figürlü kaplar belirtilmektedir (Rotroff, 1997: 40, Dn. 17-19). Zamanla, muhtemelen bozulan ekonomi sebebiyle altın yaldız dekor terk edilmiş bunun yerini deseni canlandırmak için beyaz kil boya almış ve böylece gerçek Batı Yamacı stili oluşmuştur. Atina'da bu durum MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğinde gerçekleşmeye başlamıştır. Bu sebeple Attik Batı Yamacı tekniğini bu tarihte başlatmak uygun olacaktır. Bu tarihten itibaren üretilen Batı Yamacı teknikli kaplarda, başlangıçta altın yaldızla uygulanan figürler kullanılmış, daha sonra bu repertuar genişletilmiştir.

Batı Akdeniz'de ve Güney İtalya'da bu tarz seramikler "*Gnathia Seramikleri*" olarak isimlendirilmiş olup, oldukça kaliteli olan bu örnekler MÖ 4. yüzyılda yayılım göstermiş ve MÖ 3. yüzyıl sonlarına doğru üretimi azalmıştır (Meriç, 2003: XII). Gnathia Seramikleri'nin küçük parçalar halinde örnekleri Atina Agorası'nda ele geçmiş olup, bu örnekler MÖ erken 3. yüzyıl tarihlidir. Bu da bize altın yaldız dekorlu Batı Yamacı Seramiği'nden üzeri boyalı seramiklere doğru bir geçiş olduğunu ve Atinalı seramik ustalarının üzerinde Güney İtalyalı meslektaşlarının etkisinin göz ardı edilmemesi gerektiğini göstermektedir (Rotroff, 1997: 41).

Parion Yamaç Hamamı'nın bulunduğu alanda, yapının güney doğu dış kısmında, 2015 yılı kazılarında çalışılan 1515-1260 no'lu açmada yapılan kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan doğu-batı yönlü duvarın kalın harçla sıvalı kuzey-iç kısmında belirlenen depozitte de çok azı Geç Klasik, çoğunluğu Hellenistik Döneme ait önemli miktarda seramik parçası ele geçmiştir. Bu seramiklerin dikkate değer bir kısmını ise Batı Yamacı stilindeki seramikler oluşturmaktadır. Daha önce gerçekleştirilen yüksek lisans tezi kapsamında ele alınan 99 adet seramik parçasından bazıları form olarak Batı Yamacı seramik grupları içine dâhil edilse de bu grup yeniden değerlendirilerek seramiklerden inceltirilmiş kil boya ya da kazıma bezeme olmayanlar makale kapsamına alınmayarak, bu çalışma kapsamında Batı Yamacı stilinde belirgin form ve bezeme özelliklerine sahip örnekler yer verilmiştir (**Grafik 1**).

Formlar

Çalışmada ele alınan seramik parçaları kantharos, tabak, kase, lekane, krater, guttus, testicik, masa amphorası, pyxis ve unguentarium olmak üzere toplamda 10 farklı form repertuarı sunmaktadırlar. Bu ana formlardan bazıları çeşitli biçimsel farklılıklar nedeniyle alt formlara ayrılmakla birlikte, bazıları tekil örneklerle temsil edilmektedirler.

Kantharoslar

Kantharoslar; Hellenistik Dönem Batı Yamacı Seramiği'nde oldukça sevilerek kullanılan içki kapları olmuştur. Parion Yamaç Hamamı güney doğu dış kısmında ele geçen Batı Yamacı kantharosları form ve bezeme olarak incelendiğinde; *kalıp yapımı kenarlı (ağızlı) kantharos*, *düz ağızlı keskin omuz çıkıntılı kantharoslar*, *'S' profilli kantharoslar* ve *skyphos tipli kantharoslar* olmak üzere 4 farklı tip yansıtmaktadırlar.

Kalıp Yapımı Kenarlı (Ağızlı) Kantharos (Levha I-IA, No. 1)

Temel anlamda çarkta yapılmış gövdenin ağız kenarına sonradan eklenmiş ağız ya da dudağa sahiplerdir. Sonradan eklenen bu ağız kenarlarının kalıpla şekillendirildikleri gerekçesiyle böyle bir adlandırmanın uygun görüldüğü düşünülmektedir. Çok fazla üretilmeyen bu tip kantharoslar, genel olarak düz kenarlı (ağızlı) kantharoslarla karşılaştırma yapılarak tarihlendirilebilmektedir. Bu tip kantharosların kalın cidarlı örnekleri MÖ erken 4. yüzyılda Olynthos'ta görülen oldukça popüler içki kaplarıdır (Croowfoot-Kenyon: 241). Bu kantharosların MÖ erken 3. yüzyılda Batı Yamacı stilinde yeniden biçimlendirildiği, böylelikle MÖ 4. yüzyıl örneklerinde kalın ve daha dışa taşkın olan ağız kenar kısmının daha kısa ve dışa dönük, kulpların yüksek ve kavisli, kaide ile gövdenin birleştiği kısmın ise uzadığı belirtilmektedir (Rotroff, 1997: 87). Ağız kenarındaki bu uygulamanın zorluğu nedeniyle formun MÖ 3. yüzyılın başlarından itibaren tercih edilmediği görülüyor.

Yamaç Hamamında tek örnekle temsil edilen kalıp yapımı kenarlı kantharosun ağız ve gövde kısmı korunmuştur. Ağız kenarı (dudağı) kısa ve dışa dönük olup, cidar inceliği ve ağız çapı ile genel anlamda kalın cidarlı bodur ve daha küçük ağızlı erken örneklerden ayrılmaktadır. Cidar ve ağız çapı ile No. 1, Atina'nın MÖ 275-260 tarihli örneği (Rotroff, 1997; Fig. 9, 89) ile benzer bir yapı sergilemekle birlikte, dudak derinliği anlamında az bir farklılık yansıtmaktadır. Benzer cidar ve dudak yapısını yansıtan Efes (Mitsopoulos-Leon, 1991; Taf. 20, B2), Sardes (Rotroff-Oliver, 1994; Taf.1, 5) ve Olbia'dan (Bats, 1988; Pl. 3, 112, 114, 115, 116) ele geçen kalıp yapımı ağız kenarlı (dudaklı) kantharoslar için genel anlamda önerilen tarihler göz önünde bulundurularak, No.1 ile verilen Parion örneğini de MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreğine tarihlenmek uygun olacaktır.

Düz Kenarlı (Ağızlı) Keskin Omuz Çıkıntılı Kantharoslar (Levha I-IA, No. 2-3)

Genel anlamda Cup Kantharos formunun düz ağızlı örnekleri olarak da değerlendirilen bu tip için Rotroff (Roroff, 1997: 87) MÖ 4. yüzyıl son çeyreğinde kısa ayak üzerinde, alt gövdeye göre daha uzun tutulmuş ve iç bükey profile sahip üst gövde yapısından söz etmektedir. Devam eden süreçte, MÖ 3. yüzyıla gelindiğinde ise alt gövde ve üst gövde arasındaki proporsiyon farkı azalarak, cidar incelmış ve bazen ayaklar yüksek tutulmuştur. Bunun birlikte, Metropolis Hellenistik Dönem seramiklerini değerlendiren Gürler (Gürler, 1994: 17) düz kenarlı tipin kalıp yapımı ağız kenarlılardan geç ortaya çıktığını ve MÖ erken 3. yüzyıldan itibaren Batı Yamacı seramiğinde de görülmeye başladığından bahsetmektedir.

Bu genel form kökeni ve gelişimi içerisinde düz ağızlı keskin omuz çıkıntılı kantharos formunu yansıtan No. 2'nin ağız kısmı hafif dışa dönük, içbükey boyun kısmında kazıma çizgi ile yapılmış kıvrık dalın uç kısmında inceltilmiş kil boya ile uygulanmış sarmaşık yaprağı bezemesine, gövde de ise plastik dikey oluk-yivlere yer verilmiştir. Bergama'nın firnis anlamında daha kaliteli olup, formun erken örnekleri arasında yer alan erken özelliklere sahip örneği (Behr, 1988: 176, Abb. 24, Kat. Nr. 107) için MÖ 3. yüzyıl gibi genel bir tarih önerilmektedir. Parion örneği, form anlamında Troia (Berlin, 1999: 89, 90, 121, Pl. 2. 159, Pl. 21. 109)'daki aplik mask ya da makaralara yer verilen kulpların ağız altına doğru indiği, üst gövde ve alt gövde proporsiyonlarının birbirine yaklaştığı, MÖ 3. yüzyıl ortaları ve sonrasına ait örneklerle benzerlikler göstermektedir. Benzer gövde özelliklerine sahip diğer örneklerine Efes (Mitsopoulos-Leon, 1991; Taf. 23, B13, MÖ 3. yüzyıl; Gassner, 1997: 115, Taf. 38. 440, MÖ 3. yüzyıl)'te de rastlanmaktadır. Bu genel form gelişiminde Parion örneği No. 2, Klasik kantharosların üst gövde ve alt gövde uzunluğunun birbirine yaklaşıp, kulpun, dışa dönük düz ağzın altına indiği, ince cidarlı ve Batı Yamacı stilinde bezemeye sahip MÖ 3. yüzyılın üçüncü çeyreğine ait ardılları niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Formun bir diğer örneği No. 3'te ağız dışa dönük, boyun içbükey, boyundan gövdeye geçiş ise No. 2'ye göre daha yumuşak çıkıntı şeklindedir. Boyun kısmında kazıma çizgiler ve mat siyah kil boya ile kıvrık dallar oluşturulmuş ve bu kıvrık dalların aralarında yine siyah kil boya ile yapılmış üçerli küçük yuvarlak nokta bezeklere yer verilmiştir. No. 2 örneğine göre çok az daha aşağıda

verilen kabın kulplarından biri sağlam olup, üst köşe kısmında aplik mask yerleştirilmiştir. Kabın omuz kısmında, iki kulp arasındaki bölüme özensiz işlenmiş dikey kazıma yiv-oluklar; kulpun hemen altına ise üçgen formda basit bir kazıma bezeme yerleştirilmiştir. Formun, masklı kulp ve boyunda sarmaşık yaprak bezemesine sahip erken örneklerinden Serçe Limanı Loryma antik kenti buluntusu kantharos (Pulak-Townsend, vd., 1987: 43,44, Fig. 14-15) için verilen bezeme gelişiminde, MÖ 330'dan MÖ 3. yüzyıl son çeyreğine kadar olan süreçte, Atina, Korinth, Mısır ve Tarsus'da boya ve kazıma çizginin bir arada kullanıldığından bahsedilmektedir. Pulak ve Townsend bu şekilde tekil özellikler gösteren kantharosların MÖ 3. yüzyıl'da yaygın olduğunu, Loryma örneğinin ise muhtemelen büyük merkezlerdeki formların taklidi olabileceğini belirtmişlerdir. Kabın genel form özellikleri, No. 2 ile benzer yapı sergilemesine karşın, Loryma örneği üzerinden yapılan genel bezeme gelişimi içerisinde, çok daha sonraya işaret eden çok ince yeşilimsi gri renkteki düşük kalitedeki firnisi ve oldukça stilize olmuş sarmaşık yaprakları bakımından MÖ 3. yüzyıl sonları ile MÖ 2. yüzyıl başı aralığına işaret etmektedir.

'S' Profilli Kantharoslar (Levha I-IA, No. 4-12)

Genel tipolojide ağızdan tabana kadar yumuşak hatlı bir "S" profili yansıtan bu tip kantharoslar için kıvrımlı profilli nitelendirmesi de yapılarak, Bergama üretimi oldukları ve MÖ 3. yüzyıl başlarından MÖ 200-190'a kadar kullanıldıkları belirtilmektedir (Granata, 2015: 87; Granata 2016: 83-84). Bergama'da ele geçen çok sayıdaki örneği için Behr (Behr, 1988: 115) üç ayrı alt tip belirleyerek, gelişimlerine göre farklı tarih aralıkları önermiştir. İlk evrede; kantharosların boyun kısmı içbükey, karın ise hafif dışbükey profillidir. Bazı örneklerde boyundan karın bölgesine geçiş keskindir ve profil bu noktada vurgu kazanır. Zarif görümlü bu kantharoslar boyundan gövdeye geçişleri ile 'S' profil çizerler. Bu özellikleriyle ilk evredeki kantharoslar MÖ 4. yüzyıl sonları ile MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı aralığına tarihlenmiştir. İkinci evrede karın genişlemeye başlamış, ağız kenarının dışı çekikliği daha belirginleşmiş, boyun kısalmış ve bezeme daha yukarı taşınmıştır. Karın ilk evredeki örneklere göre daha şişkin olduğu için 'S' profilli gövde daha gergin olmuştur. Bu evredeki kantharoslar MÖ 3. yüzyılın sonu ile MÖ 2. yüzyılın üçüncü çeyreği arasında kullanım görmüştür. Üçüncü evrede ise ağız ve boyun iyice daralmış ve gövde-karın kısmı torba şeklinde aşağı sarkık oldukça şişkin bir hal almıştır. Kulplar daha yukarı taşındığı için gövde ile arasındaki proporsiyon uyumu da bozulmuştur. Bu formların MÖ 2. yüzyıl ile MÖ 1.yüzyıl ortasına kadar kullanımlarının devam ettiği bilinmektedir.

Söz konusu grubun ilk örneği No. 4 ağız-boyun kısmından korunmuş olup, "S" profillilerin ilk grubuna özgü yumuşak geçişlere sahiptir. Kabın dudaktan başlayan kulpu ve yüksek boynunun orta kısmına yerleştirilmiş sarmaşık dalı bezemesi formun erken özellikleri arasındadır. Bununla birlikte firnis ve bezeme kalitesi de genel anlamda erken örneklere yakın kalitelidir. Küçük bir kısmı korunan kapta bezeme olarak boynun en dar yerinde titiz çalışılmış sarmaşık yaprağının az bir bölümü korunmuştur. Form ve bezeme olarak Bergama (Schäfer, 1968: Taf. 15, D52, Behr, 1988: Abb.2, Kat. Nr. 5) ve Metropolis (Meriç, 2003: Lev. 3, Nr. 15) yerleşimlerinde ele geçen 'S' profilli kantharoslarla benzer olan No. 4 yansıtmış olduğu bezeme ve form özellikleri ile MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmektedir.

Grubun ikinci örneği No. 5, minimal ölçüleri ve ince cidarlı yapısıyla farklılıklar gösterse de genel form özellikleri bakımından formun ilk grubunun özelliklerini yansıtmaktadır. Kabın hafif "S" profilli gövdesinde, karın alt kısmında, karını çevreleyen derin yiv yer almaktadır. Benzer ölçü ve formda örneğine Bergama'nın birinci evre eserleri (Behr, 1988: 120-121, Abb.3, Kat. Nr. 11) arasında rastlanan kantharosun bu ilk evre örnekleri ile birlikte MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreğine ait olduğu söylenebilir.

Aynı evre ürünü olan Parion buluntusu No. 6 hafif bir 'S' çizen formu ile birinci evrenin karakteristiğini yansıtmaktadır. Boyun kısmında kazıma çizgiler ile kıvrık dallar ve dalların uç kısımlarında kalın beyaz kil boya ile oldukça titiz bir şekilde yapılmış sarmaşık yaprağı motifi yer

almaktadır. Kil boya burada rölyef hissi uyandıracak kadar kalın uygulanmış olup, gövde alt kısmında tek sıra derin yiv bulunmaktadır. Bu yönüyle Bergama Asklepionu'nda (Boehring.-Krauss, 1937: Taf. 57, f 3) bulunan kantharos örneği oldukça benzer olup, firnis kalitesi, bezeme alanı ve narin "S" profilli formuyla ilk evre içinde değerlendirilmektedir.

Form ve bezemede değişikliklerin oluşmaya başladığı ikinci evre eserleri No. 7 ve 8'de dışa dönük ağız kenarından boyna geçiş ilk evre örneklerine göre daha içbükey olup, karın biraz daha şişkin verilmiştir. Boyunda beyaz kil boya ile yatay çizgi, ona bitişik turuncu renkte inceltilmiş kil boya ile yapılmış sivri uçlu damlalar kazıma çizgi kemerlerle birbirine bağlanmış olup, sadece No. 7'de gövde alt kısmında sıralı iki kazıma çizgi bulunmaktadır. Boyun kısmında yer alan kolye motifi ilk evre örneklerimize göre nispeten biraz daha yukarda verilmiştir. Form anlamında "S" profilin ilk evreye göre daha belirgin verildiği eserlerimizin form ve bezeme olarak benzerlerine Assos (Filges, 1993: 160, Abb. 1, Nr. 1), Bergama (Schäfer, 1968: Taf. 15, D52, MÖ 200/190; Behr, 1988: Abb.4, 13, Phase 2), Daskyleion (Dereboyulu, 2003: Pl. XLIII, BY 29, MÖ 3.-2. yüzyıl), Efes (Mitsopoulos-Leon, 1991: Taf. 27, B26, MÖ 200-190) ve Troia'da (Berlin, 1999: 89, 91, Pl. 3. 62, MÖ 3. yüzyıl ortaları, Pl.25. 165, MÖ 3.-2. yüzyıl) rastlanılmaktadır. Genel anlamda bu tipin ikinci evre örneklerindeki form ve bezeme unsurlarını yansıması ve yukarıda belirtilen benzer örnekler için önerilmiş tarih aralıkları göz önünde bulundurulduğunda, Parion No.7-8 kantharoları da MÖ 3. yüzyıl ikinci yarısına verilebilmektedir.

Parion "S" profilli kantharoları içerisinde Bergama eserleri üzerinden yapılan form gelişiminde üçüncü evre içerisine dâhil edilebilecek dört eser bulunmaktadır. Bunlardan No. 9 ve No. 10 üzerlerinde bezeme unsurlarına sahip ağız-boyun parçası iken, No. 11-12 kulp kısımlarından korunmuş parçalardır. Genel form karakteristiği anlamında ağız ve boyun çapının daralıp, oldukça kısalan boyunda, ağzın hemen altından genişlemeye başlayan gövdeye geçiş görülmektedir. Gövdedeki bu yapı muhtemelen karın kısmından itibaren torba şeklinde bir hal alacaktır. Bezemeye sahip ilk iki örnekten No. 9'daki kıvrık dalların tamamen kazıma tekniğinde yapılması ve ağıza doğru iyice yaklaştırılmış olmalarıyla bu evrenin belirgin bezeme üslubunu yansıtmaktadır. No. 10'da ise beyaz renkte kil boyalı yatay şerit altında açık pembemsi renkte inceltilmiş kil boya ile özensiz bir şekilde yapılmış sivri uçlu damla motifinde damlalar arasında bağlantı kemerlerine yer verilmemesi ve ağıza yakın yerleştirilmesi yine üçüncü evrenin bezeme karakteristiğini yansıtmaktadır. Aynı form özelliklerine sahip kantharolara ait olması muhtemel No. 11, 12 keskin bir şekilde dışa dönük kenarlı, gövde ağız kenar kısmından itibaren genişlemeye başlamış kulp-gövde parçalarıdır. Kulpların üst köşelerinde makara şeklinde birer aplik bulunmaktadır. Genel form özellikleri, kulp yapısı ve bezemeleri bakımından MÖ 2. yüzyıl başlarına ait olduğu anlaşılan Parion "S" profilli kantharolarından No. 9-12'nin Bergama (Behr, 1988: Abb. 6, 19-20, Phase 3; Schäfer, 1968: Taf. 15, D61), Daskyleion (Dereboyulu, 2003: Pl. XI.III, XLV, BY15, BY16², MÖ 3.-2. yüzyıl), Efes (Mitsopoulos-Leon, 1991: Taf. 25, B20) ve Sardes (Rotroff-Oliver, 1994: 38, 45, Pl. 18, 105, MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı?)'te benzer tipte örnekleri bulunmaktadır.

Mask Aplikli Katharos Kulp Parçası (Levha II-IIA, No. 13)

Ait olduğu kaba bağlandığı uç kısımlar ve duruşu göz önünde bulundurulduğunda kantharos formunda bir kaba ait olduğu anlaşılan kulpun köşe üst kısmında sonradan applike edilmiş bir maska yer verilmiştir. Duruş itibarı ile alt ucu keskin geçişli bir omuz üzerine yerleşmiş olması muhtemel kulpun altında destek amaçlı bir eklentisi daha bulunmaktadır. Ölçüleri, biçimi, aplik maskı, kulp altındaki destek çıkıntısı, kaliteli siyah firnişi ve kil içeriği bağlamında No. 13 ile yakın benzerlikler gösteren kantharos kulp örneklerine Chersonesos (Schierup, 2011: 44, Fig. 65)'da rastlanılmıştır. Bu tip kulplar için Schierup (Schierup, 2011: 44) kil özellikleri nedeniyle Attika'dan ithal olduklarından

² Dereboyulu, bu örneğin kulp kısmındaki sarmaşık yaprağı aplikli kulp yapısını gerekçe göstererek, kabın formunu skyphos olarak değerlendirmiştir.

ve birçok Kuzey Pontic – Karadeniz yerleşiminde sıkça rastlanıldığından bahsederek, ele geçtiği depozit ile birlikte MÖ 3. yüzyıla tarihlendiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Parion örneği No. 13 için Attik olup olmadığı ile ilgili net bir şey söylemek doğru olmasa da Kuzey Karadeniz örnekleri için yapılan açıklamayı göz önünde bulundurarak, MÖ 3. yüzyılda antik kentin Karadeniz'in kuzey sahilindeki merkezlerle olan ilişkisini gösterir bir materyal olduğunu söylemek mümkündür.

Skyphos Tipli Kantharoslar (Levha II-IIA, No. 14-17)

Mitsopoulos-Leon (Mitsopoulos-Leon, 1991: 36) bu tarz kapların dikey kulpları ile form olarak skyphoslara benzemesinden dolayı *Skyphos-Kantharos* terimini kullanılmıştır. Bu formlar Atina Agorası'nda (Rotroff, 1997: 103, 104) Hellenistik tip kantharoslar içinde *Baggy kantharos*, Daskyleion'da *skyphos* (Dereboyu, 2003: 59, 60) olarak değerlendirilmiş, ancak kaplar tam profil vermediği için skyphos ya da kantharos olduğuna dair kesin bir ifadeden söz edilmemiştir. Bu bağlamda, Parion örnekleri için de *skyphos tipli kantharos* adlandırması uygun görülmüştür.

Bu tipteki kaplardan ilki olan No. 14 ve 15'in ağız profilleri düze yakın olup, ince cidarlı gövdeleri orta kısımda çok az dışa bombeli düze yakın bir şekilde aşağı inmekte ve ayak kısımları ile kulpları hakkında veri bulunmamaktadır. Bu iki kaptan No. 14'ün boyun kısmı olarak da nitelendirilebilecek ağız alt kısmında, iki kazıma çizginin sınırlandığı bölümde, sarmal uçlu kıvrık dallar ve genel olarak sarmalların uç kısımlarına yerleştirilmiş siyah renkte inceltilmiş kil boya ile üçlü nokta bezemeye sahip bezeme dekorasyonu yer almaktadır. No. 15'in ise ağız kısmında aralıklı iki kazıma çizgi altında yine kazıma tekniğinde yapılmış kıvrık dalların uç kısmında turuncumsu inceltilmiş kil boya ile uygulanmış sarmaşık yaprağı bezemesi yer almaktadır.

Bu gruptaki No. 16, 17 ise ağız kenarlarından biri düze yakın diğeri hafif dışa dönük olup gövdeleri No. 14 ve 15 örneklerine benzer bir form yansıtmaktadır. Bu nedenle bu iki örneğin de aynı formda olup formun kulp yapıları hakkında bilgi verici nitelikte oldukları anlaşılmıştır. Kulplar üzerinde sarmaşık yaprağı şeklinde aplikler yer almaktadır.

Bu tipin form anlamında çokça benzeri bulunan Atina Agorası örnekleri (Rotroff, 1997: Fig. 17, 249-263), genel olarak MÖ 250-210 aralığına verilmektedir. Az sayıda da olsa, MÖ 3-2. yüzyıl gibi genel bir tarih aralığı verilen Daskyleion örnekleri (Dereboyu, 2003: 60, Pl. XLIV, BY 31, 32, 33) form ve bezeme karakteri anlamında Parion örnekleriyle benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte, Sardes'in Batı Yamacı seramikleri içerisinde skyphos parçası olarak değerlendirilen tekil örneği (Rotroff-Oliver, 2003: Pl. 19,115) de form ve bezeme özellikleriyle bu grubun eserlerini andırır niteliktedir. Dolayısıyla oluşturulan bu analogi içerisinde en yoğun grubu ve en yakın benzer özellikleri yansıtan Atina Agorası *baggy* tip kantharosları göz önünde bulundurularak Parion skyphos tipli kantharosları MÖ 250-200 aralığına tarihlendirilmektedir.

Kantharos Kaideleri (Levha II, No. 18-21)

Parion Batı Yamacı stilineki seramiklerden yukarıda ele alınan farklı alt tiplerdeki kantharos örneklerinin yanı sıra çok sayıda kantharos kaidesi de bulunmaktadır. Ancak çalışmada bu kaidelerden sadece farklı form özellikleri yansıtanlardan belirgin özelliklere sahip tekil örnekler ele alınmış, genel kantharos kaideleri sayı istatistiği grafikte verilmiştir.

Bu kapsamda ele alınan ilk örnek No. 18, kalıp yapımı, alçak halka kaidedir. No. 19 da kalıp yapımı yüksek halka kaideye sahiptir. Her iki örneğin de firnisi kaliteli siyah renktedir. Bu iki örnek gövde kısmından fazla korunmadığı ve üzerinde herhangi bir bezeme ve yiv bulunmadığı için kantharosların formları hakkında kesin bir şey söylemek zordur.

No. 20 kalıp yapımı, alçak halka kaideli, dikey yiv gövdeli tipte bir kantharosa aittir. Bu kantharos kaidesi muhtemelen *düz ağızlı keskin omuz çıkıntılı kantharos* formuna sahiptir. Benzer formda kaide ve yivli alt gövde yapısını yansıtan tam haldeki Bergama (Behr, 1988: 177, Abb. 24, Kat. Nr. 107), kaide ve alt gövde parçası korunan Smyrna Agorası (Çelik, 2007: Çiz. 37, Lev. 18,

99) ve yine kaide ve yivli alt gövde parçası olarak ele geçen Kadifekale (Granata, 2015: 84, Frag.14) örnekleri genel olarak MÖ 3. yüzyıl Batı Yamacı Seramikleri içerisinde değerlendirilmiştir. Parion'da ele geçen No. 20 de firnis ve bezeme işçiliği olarak kaliteli olmakla birlikte, bu örneklerle aynı tarih aralığından olmalıdır. Çalışmada ele alınan son kantharos kaidesi No. 21'de ise 'S' profilli kantharos örneklerinde olduğu gibi gövde altında karni çevreleyen derin bir yiv bulunmaktadır. Diğer kaide örneklerine göre daha küçük kaide çapına sahip olup, üç aşamalı yüksek halka kaide yapısında olması diğer örneklerden biraz daha ileri bir evreden olması gerektiğini düşündürmektedir.

Dışa Dönük Kenarlı Tabak (Levha II-IIA, No. 22)

Berlin (Berlin, 1999: 88-89, Pl. 1. 48) bu formda tabakların oldukça sığ olduğunu ve bunun genel olarak MÖ 3. yüzyıl karakteristiğini yansıttığını belirterek, Troya-Ilion Aşağı Şehir'de bu tip tabakların içki kaplarına oranla çok az sayıda, iki ya da üç örnekle temsil edilecek kadar az ele geçtiğinden ve bu durumun yakın çevrede bu tip tabakların düzensiz olarak üretilmiş olabileceği ihtimalinden söz etmektedir. Parion 1515-1260 açmasındaki depozitte tekil örnekle temsil edilen bu formdaki No. 22'nin dışa dönük geniş ağız tablası üzerinde kazıma teknikte yapılmış birbirini takip eden spiraller yer almaktadır. Troia (Berlin, 1999: Pl.1, 48) ve Naukratis (Berlin, 2001: Fig. 2.4, 3)'te ele geçen örneklerle form olarak benzerliği ile MÖ 3. yüzyıl sonu – MÖ 2. yüzyıl ilk yarısına tarihlenebilir. Bununla birlikte, Parion'da da tekil örneğin yer alması, Berlin (Berlin, 1999: 88-89)'in bu tipin bölgedeki üretimi için yaptığı öneriyi destekler niteliktedir.

İç Yüzü Dekorlu Kâse (Levha II-IIA, No. 23-24)

İç yüzü dekorlu, kulpsuz ve düz kaideli kâseler, Batı Anadolu'da birçok merkezde bulunmuş standart içki kaplarıdır (Granata, 2015: 87). Erken Hellenistik Dönem'de siyah firnisli seramiklerle ortaya çıkan bu form Atina, Korinth ve diğer yerleşimlerde Batı Yamacı Seramiği içerisinde görülmeye başlanmış ve MÖ 3. yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren form ve bezemede hiçbir değişiklik yapılmadan alınarak Bergama'da üretilmeye başlanmıştır (Behr, 1988: 145). Chios'ta da bu kâselerle ait örneklerin MÖ 225'e tarihlendirilmesi iç yüzü dekorlu kâselerin Batı Anadolu'da MÖ 3. yüzyıl üçüncü çeyreğinden itibaren üretilmeye başlandığını doğrular niteliktedir (Anderson, 1954: 153). Bergama örnekleri genel olarak MÖ geç 3. yüzyıl – MÖ erken 2. yüzyıl aralığına tarihlendirilmektedir (Behr, 1988: 145-147). Atina'da bu tip kâseler düz ağız kenarlı, oldukça sığ konik gövdeli ve dışa dönük ağızlı yarım küre profilli olmak üzere iki temel form yansıttığı bilinmektedir (Rotroff, 1997: 110). Bu kâselerin iç kısımları Batı Yamacı stilinde yapılmış bitkisel bezemeler ve kabartma figür şeklinde apliklerle (satyr, pan, Dionysos, Eros, erkek, kadın, öpüşen çiftler Dionysos-Ariadne veya Dionysos-Meaned,) dekore edilir (Rotroff, 1997: 114). Atina'da (Rotroff, 1997: 114) *Emblem* (Amblemlı), Efes'te (Mitsopoulos-Leon, 1991: 56) ise *Applizierte Köpfe* (Aplik Başlı) kâseler olarak isimlendirilen oldukça özel nitelikli bu tip kâseler kalıp üretimidir.

Bu kâselerin Parion 1515-1260 açması depozitindeki ilk örneği olan No. 23, kaide kısmından korunmuştur. Düz kaidenin dış yüzeyinde kabı çevreleyen derin yatay oluk-yivler yer almaktadır. Kâsenin iç yüzeyinde açık turuncu renkte kil boya ile yapılmış çiçek yaprağı bezemesinin bir kısmı korunmuş olup, etrafında kazıma teknikte yapılmış kıvrımlı çizgiler yer almaktadır. Form ve bezeme olarak benzer örneklerine Bergama (Behr, 1988: Abb.13, 53), Kadifekale (Granata, 2015: Frag.15), Chios (Anderson, 1954: Pl.11, b 243-246) ve Sardes'te (Rotroff-Oliver, 1994: Pl.22, 155) rastlanır.

İç yüzü dekorlu kâselerin ikinci tipi olan No. 24'te, düz kaidenin dış yüzeyinde kabı çevreleyen derin yatay oluk-yivler, kabın iç kısmında başı hafif kendi soluna dönük erkek (Dionysos?) başı yer almaktadır. Bu figürün yüzü tombul, muhtemelen sakalsız, kalın kıvrıkcık saçlı olup yüz uzuvları ve omuz kısmı tahrip olmuştur. Atina (Rotroff, 1997: Pl. 36-37, 332-390, MÖ 275-75), Efes (Mitsopoulos-Leon, 1991: Taf. 65-66, C6-12) gibi merkezlerde bu tarz kâseler oldukça yaygındır. Parion iç yüzü dekorlu kâse örnekleri, bu yerleşimlerdeki benzerlerinden hareketle MÖ 3. yüzyıl sonu ile MÖ 2. yüzyıl ilk çeyreği aralığına tarihlenebilir.

Kabın iç kısmındaki kabartma baş ile benzer tipte applike Dionysos başının bulunduğu Atina örneği kantharos kulbundan (Rotroff, 1997: Pl. 138, 1767, MÖ 225-165) hareketle No. 24'teki kabartma başın da Dionysosu temsil ettiği ve kabın Dionysos kültüyle ilişkili törensel bir kap olabileceği ihtimali akla gelmektedir.

Lekane (Derin Kâse) (Levha III-III A, No. 25)

Geniş açık formuyla içinde karışımlar yapmak için uygun olan lekane (derin kâseler), su ve şarabın karıştırıldığı servis kaplarıdır (Schäfer, 1968: 48). Bu kaplar MÖ erken 3. yüzyıldan itibaren Korinth Batı Yamacı Seramiği'nde ve Atina Agorası'nda bilinmekteydi (Behr, 1988: 156). Batı Yamacı sitilindeki lekanelerin (derin kâse) erken formlarında ağız kenarı kalın ve çok geniş değildir. Zamanla gövde incelmış ve ağız kenar kısmı daha keskin bir şekilde aşağıya sarkıtılmıştır (Schäfer, 1968: 48, Behr, 1988: 155). Bergama'da Altar ve Asklepion'dan (Boehring- Krauss, 1937: Taf.57, c5) ele geçen formun örnekleri genel olarak MÖ 190/180 tarihlidir. Behr (Behr, 1988: 156), bu formun muhtemelen MÖ 2. yüzyıl başlarında Bergama'ya geldiğini ve MÖ 1. yüzyılın başlarına kadar devam ettiğinden bahsetmektedir.

Parion 1515-1260 açması depozitinden ele geçen Batı Yamacı stilindeki seramikler içerisinde bir örnekle temsil edilen bu forma sahip No. 25'in ağız kenar ve gövde kısmı korunmuş olup, dışa sarkık ağız tablasına sahiptir. Bu ağız tablası üzerinde, iç ve dış kenarlardaki ikiye bölünmüş kazıma çizgi arasında dış hatları yine kazıma çizgilerle, iç kısımları ise turuncumsu inceltilmiş kil boya ile verilmiş çengel motifi bulunmaktadır. Bu form ve bezeme özellikleri ile Asklepion'dan (Boehring-Kraus, 1937: Taf.57, c5) ele geçen örnekle oldukça benzerdir. Bergama (Behr, 1988: Abb. 16 Kat. Nr. 71), Efes (Gassner, 1997: Taf. 10, 163), Assos (Filges, 1993: Abb.2, 47) ve Samaria'dan (Crowfoot-Kenyon, 1957: Fig. 43, No 7, Fig. 47, No 9,10) ele geçen lekane örnekleriyle form ve bezeme olarak benzer olan No. 25 formun Batı Anadolu'da Bergama'ya gelişiyile paralel doğrultuda MÖ 2. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

Krater (Levha III-III A, No. 26)

Bir örnekle temsil edilen No. 26, ağız ve gövde kısmından çok az bir bölümü korunmuş parçanın, düz ağız tablası üzerinde kazıma çizgilerle sınırlandırılmış bölümde, kalın beyaz kil boya ile yapılmış sivri uçlu damla motifi bezemelere yer verilmiştir. Korunan kısmından anlaşıldığı kadarıyla geniş ağızlı bir krater ait olabileceği düşünülmektedir. Thompson (Thompson 1934: 445 vd.) bu tipte koyu renk zemin üzerine beyaz boyayla yapılan bezemeli kapların Atina'da erken örneklerini, MÖ 4. yüzyıla tarihlemektedir. Bununla birlikte bu tekniğin Hellenistik Dönem'in buluşu olmadığı ve benzeri süslemelerin MÖ 5 ve 4. yüzyıllarda hydria, krater ve kantharos gibi firnisli kaplarda uygulandığı ve bu tür seramiğin Batı Anadolu kıyılarında ortaya çıktığı da belirtilir (Saraçoğlu-Çekilmez, 2011: 222)

Kırık olması form açısından karşılaştırma yapmayı kısıtlasa da formu konusunda bilgiye ve çizime yer verilmeyen Tralleis (Saraçoğlu-Çekilmez, 2011: Res.4, c) tekil örneğinin ağız tablasındaki beyaz sivri uçlu damla motifi ile benzer özellikler sergilemektedir. Bununla birlikte, dışa dönük ağız, geniş ve derin gövde yapılı *bolster krater*ler de No. 26 için önerilebilecek formlar arasında gösterilebilir. Körsulu (Körsulu, 2006: 74) bu form ile ilgili olarak, plastik eklentili kulpların bu kabın karakteristiği olduğundan, bu plastik kulp formu ve dış tarafa yapılan kabartma bezemeler nedeniyle metal kapların taklitleri olabileceğinden söz etmektedir. Bolster kraterlerin Atina Agorası örnekleri MÖ 3. yüzyıl son çeyreğine (Rotroff, 1997; Fig. 41, 583-585), Korinth'te bulunmuş olan bir başka benzer örneği (Edwards, 1975; Pl. 7, 188) ise MÖ erken 3. yüzyıla verilmektedir. Mitsopoulos-Leon (Mitsopoulos-Leon 1991, 44, Taf. 50-53, B106-B113), Efes'te bu tip kapların MÖ erken 3. yüzyıla ait örneklerinin başka merkezlerden geldiğini ancak kentte yerel üretimin de olduğunu ve üretimin MÖ 2. yüzyıl'da devam ettiğini belirtmiştir. Dolayısıyla, *bolster krater*

formunda olabileceği de düşünülen Parion örneği No. 26'nın firnis ve bezeme kalitesi de dikkate alındığında MÖ 3. yüzyıl gibi geniş bir aralığa verilmesi uygun görülmüştür.

Guttuslar (Levha III-III A, No. 27-28)

Guttus, dışa dönük ağızlı, uzun ve ince boyunlu, basık gövdeli, gövde üst kısmı olan omuzlarında tek halka kulpa ve gövde altında halka kaideye sahip yağ, şarap ve su gibi sıvıların konulduğu kap formudur (Akkurnaz, 2016: 94-95). Batı Yamacı Seramiği içerisinde guttusların MÖ 3. yüzyıl başlarından itibaren düzenli olarak omuz ve bazen de boyun kısmında taç yapraklı çelenkler, sıçrayan yunuslar ile dekore edildiği, ancak zamanla bu betimlemelerde bir dizi değişiklik olduğu bilinmektedir (Rotroff, 1997: 173). Rotroff (Rotroff, 1997: 173) Atina Agorası'nda ele geçen Hellenistik tip guttusların ağız kısımları korunmadığı için ağız profilleri hakkında kesin bir şey söylemenin oldukça zor olduğundan, ancak ağız formlarının Klasik tip guttuslarla benzer olabileceğini düşündüğünden bahsetmektedir.

Parion 1515-1260 açması depozitinde ele geçen guttuslardan No. 27'de kabın gövdeden omuza geçişi kalın kabartma yiv şeklinde keskin profilli verilmiştir. Bunun hemen üzerindeki yivli geçişte kalın bir kazıma çizgiye, omuz üzerinde ise inceltirilmiş kil boya ile yapılmış bitkisel bezemeye yer verilmiştir. No. 28'de ise kabın gövdeden omzuna geçişindeki köşe kısmından hemen sonra derin yiv, omuz üzerinde de beyaz kil boya ile yapılmış ince damla şeklinde bezeme yer almaktadır. Bu iki guttus formuna benzer örnekler Atina (Rotroff, 1997: Fig. 71, 1147, MÖ 250-225), Troia (Berlin, 1999: PL.28, 218, MÖ 3. yüzyıl), Bergama (Schäfer, 1968: Taf.19, D73, MÖ 3. yüzyıl 2. yarısı; Behr, 1988: Abb. 25, Kat. Nr.108), Efes (Mitsopoulos-Leon, 1991: Taf. 57, 58, B125-B129) ve Sardes (Rotroff-Oliver, 1994: Pl. 27, 186, MÖ erken 2. yüzyıl?) gibi birçok yerleşimde ele geçmiştir. Form ve bezeme özellikleri dikkate alındığında No. 27, 28 MÖ 3. yüzyıl 2. yarısına tarihlenebilir.

Testicik (Levha III-III A, No. 29)

No. 29, yukarı doğru çekik az yüksek düz ağızlı, içbükey kısa boyundan yumuşak bir şekilde geniş omuza geçiş yapan bir profile sahip olup, bu form özellikleri ile küçük bir testiye andırmaktadır. Ağız kenarına bitişik yapılmış kulp korunmamıştır. Ancak ağız ve omuz kısmındaki izlerden iki şerit halinde çıkıp, birleştirilerek omuz üzerinde sonlandırılmış geniş çiftli şerit kulpa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Omuz üzerinde beyaz kil boya ile yapılmış kıvrımlı dalların uç kısımlarında stilize olmuş sarmaşık yaprakları yer almaktadır. Bu kap form özellikleriyle küçük boyutlu testilere benzemektedir. Atina Agorası'nda ele geçen ve form özellikleri ve ölçüleriyle No. 29'a çok yakın benzer olan testi için, kalıp yapımı olması muhtemel gövdeye sahip olduğu belirtilip, kulp yapısı ve az mikalı açık kırmızı kili nedeniyle Atina Agorası Hellenistik seramikleri içerisinde olağan dışı olduğu ve ithal olabileceği belirtilmektedir. Bu testi için MÖ 200-175 aralığı önerilmektedir. Parion testiciğinin Batı Anadolu'da yakın benzer örneğine, ulaşılan kaynaklar içerisinde karşılaşılmamakla birlikte, Sardes (Rotroff-Oliver, 1994: Pl. 26, 176)'te 13 cm ağız çapına sahip testi boyut bakımından oldukça farklıdır. Bununla birlikte, beyaz kil boya ile yapılmış sarmaşık bezemesi de boyun kısmında verilmiştir. Parion No. 29 testiciğinin az mika ve kireç katkılı açık kırmızı kili de düşünüldüğünde Atina Agorası için unik sayılan bu testiciğin ithal edilmiş olabileceği lokalizasyon için Batı Anadolu (veriler tamamlanırsa belki de Parion!!) önerisi getirilebilir. Bununla birlikte ulaşılan kaynaklar doğrultusunda Batı Anadolu'da yakın benzerine rastlamadığımız bu formun Kuzeybatı Anadolu ve Parion gibi daha dar bir coğrafyada lokalize edilmesi de ihtimal dâhilindedir. Kabın Atina Agorası örneği ile birebir aynı form özelliği göz önünde bulundurularak aynı tarih aralığına, MÖ 200-175'e tarihlendirilmesi uygun görülmüştür.

Masa Amphoraları (Levha III-III A, No. 30-31)

Boyun kısmı genellikle Batı Yamacı stilinde dekore edilmiş masa amphoraları Hellenistik Dönem'de günlük kullanım kabı olarak ortaya çıkmıştır (Körsulu, 2006: 66). Berlin (Berlin, 1999:

94) ise masa amphorası örneklerine Ege kıyılarında çeşitli merkezlerde rastlandığını ancak Hellenistik Dönem'in diğer seramik formları kadar yaygın kullanılmadığını ifade etmiş ve bu durumu masa amphoralarının zengin ve soylu sınıfın kullandığı çok özel bir form olmasına bağlamıştır. Berlin ayrıca formun Batı Yamacı stilinde boyanmış örnekleri ile ilgili olarak, MÖ 3. yüzyıl ortasından itibaren yapılmaya başlandığını ve Bergama'da ele geçen ilk örneklerin de bu tarihlere ait olduğunu söylemiştir (Berlin, 1999: 94). Rotroff (Retroff, 1997: 120) da Batı Yamacı stilinde yapılmış masa amphoralarının Hellenistik Dönem'de üretilmeye başlandığını, konik gövdeli ve bant kuplu Gnathia amphoraları, gövdesi yivli kalıp yapımı ağızlı bant kulplu Anadolu ve Karadeniz amphoraları, ağız ve gövdesi düz profilli, sarmal kulplu Attika amphoraları olmak üzere üç farklı tipte üretildiğini ifade etmiştir.

Bu açıklamalar doğrultusunda masa amphoralarına ait olduğunu düşündüğümüz kaide parçaları Parion Batı Yamacı seramik grubu içerisinde iki örnek ile temsil edilmekte olup, sadece kaide kısımlarından korunduğu için yukarıda belirtilen tipoloji içinde değerlendirmemiz ve üst gövdeleri hakkında yorum yapmamız mümkün değildir. No. 30, 31 geniş, kalıp üretimi kaidelerdir. Benzer masa amphorası kaide örnekleri Troia (Berlin, 1999: Pl. 5, 156), Phokaia (Regev, 2009/10: Fig.7, 31) gibi yerleşimlerde ele geçmiştir. Bu örnekler ile birlikte, firnis kaliteleri ve kaide özellikleri dikkate alındığında No. 30 için MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreği, No. 31 için ise MÖ 3. yüzyıl 3. çeyreği önerilebilir.

Pyxis Kapağı (Levha III-III A, No. 32)

Kısmen korunmuş pyxis kapağının üst kısmında yivler ve muhtemelen beyaz kil boya ile yapılmış, birbirini takip eden özensiz spiraller silüet şeklinde belirgindir. Bu durum uygulanan bezemenin zamanla aşınmasıyla açıklanabilir. Form olarak benzer Atina Agorası örneği (Retroff, 1997: Fig.77, 1252) MÖ 2. yüzyıla verilmiştir. Efes'te benzer formda ve Batı Yamacı stilinde yapılmış pyxis kapağı MÖ 3. yüzyıl içerisinde değerlendirilmiştir (Mitsopoulos-Leon, 1991: Taf. 62, B144). Firnis kalitesi ve bezemesi dikkate alınarak pyxis kapağı için MÖ 3. yüzyıl sonları ile MÖ 2. yüzyıl aralığı önerilmektedir.

Unguentarium (Levha III-III A, No. 33)

Hellenistik Dönem'de hemen her yerleşimin seramik repertuarında bulunan, genellikle küçük, kulpsuz şişe biçimli kaplar olan unguentariumlar antik dönemde oldukça yaygın kullanılan bir form olmuştur (Retroff, 1997: 175,176). Parfüm, yağ ve koku kabı olarak kullanılan bu kaplar günlük hayatta kişisel bakım, ölü gömme geleneklerinde mezar hediyesi ve tıpta tedavi amaçlı kullanılan ürünlerin saklandığı kaplardır (Retroff, 1997: 176). Hellenistik Dönem'de tüm Akdeniz boyunca özellikle İskenderiye'de parfüm kabı olarak kullanılan unguentariumların Atina'dan ithal edildiği antik kaynaklar tarafından da belirtilmektedir (Retroff, 1997: 176). Atina Agorası'nda evlere ait çöplüklerden, sarnıçlardan ve kuyulardan çok sayıda ele geçen bu kaplar muhtemelen dinsel amaçlı kullanılmamıştır. Bununla birlikte, yine Atina Agorası'nda siyah firnisli Batı Yamacı stilinde yapılan çok sayıda unguentarium ele geçmiştir (Retroff, 1997: 176). Bu stildeki oldukça kaliteli örnekleri Makedonya Pella'da (Lilibati-Akamati, 1991: 116, Pella 89/36) mezar buluntusu olarak ele geçmiş olup, MÖ erken 3. yüzyıla tarihlidir.

Parion 1515-1260 Açması depozitinde bu formun Batı Yamacı stilindeki tekil örneği olan No. 33, kaide ve kısmen gövde kısmı korunmuş bir unguentarium parçasıdır. Siyah firnisli unguentarium parçasının gövde kısmında tek kazıma çizgi ve onun üzerinde beyaz kil boya ile yapılmış dalga bezeme yer almaktadır. Az belirgin halka kaide, kısa hafif konik ayağa sahip unguentarium iç gövdeli bir forma sahiptir. Atina Agorası unguentariumları arasındaki MÖ 250-210 tarihli örnek (Retroff, 1997: Pl. 85, 1171) bezeme örgesi farklılığına karşın, firnis yapısı ve Parion örneğine göre çok az basık ve hantal profili ile biraz daha öncesine işaret etmektedir. Bulgaristan'ın Karadeniz kıyısında yer alan Mesambria Pontike yada modern adıyla Nesebar'ın Doğu Ege kökenli

Batı Yamacı seramikleri arasında yer alan ve MÖ 3. yüzyıl sonlarına tarihlendirilen unguentarium (Bozkova, 2014: 210, Fig. 27) ise form olarak çok az daha basık gövdeli olmakla birlikte, No. 33 ile benzer form özelliği yansıtmaktadır. Ancak Rhodos örneklerine benzerliğine değinilen beyaz kil boya ile yapılmış damla bezemesi boynun hemen bitiminde, omuzda ise ikili kazıma çizgiye ve omzun iki yanında iki küçük yalancı kulpçuğa sahiptir. Bunun gibi çok sayıda form benzeri bulunmakla birlikte, genel anlamda No. 33'ün firnis ve bezeme yapısı ile çok da basık olmayan gövde ve ayak yapısı göz önünde bulundurularak MÖ 3. yüzyıl ilk yarısına ait olduğu söylenebilir.

Kil ve Firnis Özellikleri

Genel olarak ilgili seramik gruplarının kil özelliklerine göz atacak olursak; Attika örnekleri portakal kırmızısı (turuncuya yakın) ve ağırlıklı olarak sarı tonlarındaki kil rengi ile Bergama örneklerinden farklılık gösterir (Dereboylu, 2003: 60). Attika kili mikalı, gözeneksiz ve iyi kalitededir (Thompson, 1934: 140, B3, B 35, D 25-26). Bergama örneklerinde kil, açık kırmızıdan kahverengi kırmızıya değişen tonlardadır ve kil çoğunlukla mika içerir. Her zaman iri taneli, fakat çok yoğun olmayan kireç ya da taşçık parçacıklı katkı maddesi de bulunmaktadır (Schäfer, 1968: 28). Efes örneklerinde ise kil rengi gri ve tonlarından kahverenginin tonlarına uzanan skalada değişiklik göstermekte olup mikalıdır (Mitsopoulos-Leon, 1991: 44-54 arasında konuyla ilgili katalogdan bilgi alınabilir). Bununla birlikte, genel anlamda Batı Anadolu'da üretilmiş malzemelerin kil yapısında genellikle gümüş mikalı olduğu da bilinmektedir (Dereboylu, 2003: 60).

Parion Yamaç Hamamı güneydoğu dış kısmında 1515-1260 nolu açmada belirlenen depozitten ele geçen Batı Yamacı seramiklerinde kil genelde gözeneksiz, sert dokulu olup bazı örnekler hariç genellikle gümüş mikalı ve homojen şekilde dağılmış ince kireç parçacıkları içerir. Bazı parçaların kil renginde pişirmeden kaynaklı renk farklılıkları gözlemlenmiştir (Levha I, No. 2; Levha II, No. 17). Kil rengi sıklıkla kırmızı ve kırmızının açık tonları, turuncuya yakın kırmızı ve çok olmamakla birlikte kahverengi ve tonlarındadır. Bu kil özellikleri ile kısmen Bergama Batı Yamacı seramiklerinin killeri ile benzerlikler gösterir.

Firnis özellikleri anlamında ise, Bergama örneklerinde siyahtan kahverengiye değişiklik gösteren firnis genel olarak kalın ve parlaktır, ancak azda olsa mat firnisli örneklerle de rastlanır (Schäfer, 1968: 289). Attika örnekleri oldukça kaliteli kalın, genellikle parlak ve bazen yarı mat siyah firmise sahiptir (Thompson, 1934: 140).

Parion Batı Yamacı Seramikleri'nden çalışmaya konu eserlerde ise firnis çoğunlukla yarı mat olup, kil rengi siyahtan kahverengiye değişiklik gösterir. Bazı örneklerde ise gri, yeşilimsi gri ile birlikte muhtemelen pişirme derecesindeki farklılıklardan kaynaklı, istem dışı elde edilmiş renk tonlarına rastlamak mümkündür. Bununla birlikte, çalışmaya dahil edilmemiş, kimi farklı depozitlerden de ele geçmiş, Batı Yamacı sitalindeki seramiklerin bazılarında kırmızı firmise rastlamak da mümkündür. Bu yönüyle, Parion Batı Yamacı Seramikleri'nin Atina'dan çok Troas Bölgesi kentleri ve Ephesos gibi diğer Batı Anadolu yerleşimlerindeki örneklerle paralel özellikler yansıttığını vurgulamak da yerinde olacaktır.

Parion 1515-1260 nolu açmadaki depozitteki Batı Yamacı Seramikleri'nde kaplar üzerine uygulanan bezemelerde kullanılmış ek boyaları incelediğimizde beyaz boyanın kolyeyi andıran bezemelerde yatay şerit şeklinde uygulandığı, dalga motifinde ve kazıma ile yapılmış kıvrımların uç kısımlarında nokta bezekler şeklinde kullanıldığı görülmüştür. Beyaz boyanın yanı sıra siyah, turuncumsu açık kırmızı renklerinde bezemelerde kullanıldığı görülmüştür. Kalın kil boya en çok uygulanan yöntemdir. Boyanın yerine sulandırılarak inceltilen kil, bezeme elemanlarını boyamakta kullanılmaktaydı. Bazen hem boya hem de inceltirilmiş kil aynı kap üzerinde uygulanabiliyordu. Parion örneklerinde en çok karşılaştığımız uygulama da inceltirilmiş kil ile boyama olup, çoğunlukla kazıma çizgiler ile birlikte kullanılmıştır (Levha I, IA No. 3, 4, 6, 7, 8; Levha II, IIA No. 14, 15, 22). Ayrıca kazıma çizginin tek başına kullanıldığı örnekte vardır (Levha I, IA, No. 9). İnceltirilmiş kilin

kullanımı, kaptan kaba farklılık göstermekle birlikte kaliteli örnekler, Levha I, IA No. 2, 6'da olduğu gibi kimi zaman kil boya yoğun uygulandığı için bezemeler bazen rölyef hissi uyandırmaktadır.

Bezeme

Batı Yamacı tekniği siyah firnisli kaplar üzerine, inceltilmiş kil, yoğun (kalın) beyaz boya ve kazıma olmak üzere üç şekilde uygulanır. İnceltilmiş kil, fırça, ucu boyalı çubuk veya ince bir tüp yardımıyla seramikler üzerine uygulanır (Thompson, 1934: 439). Kazıma ve kil boya kaplar üzerine ayrı ayrı uygulanabildiği gibi beraberinde uygulanabilmekteydi (Gürler, 1994: 23, 24). Başlangıçta az kullanılan kazıma tekniği zamanla artmış ve geç örneklerde tek başına kullanılmaya başlanmıştır (Gürler, 1994: 23, 24). Bu teknik Hellenistik Dönem'e ait yeni bir buluş değildir (Rotroff, 1997: 39). Geç Arkaik Dönem'de Atinalı seramik ustaları beyaz ve kırmızı boyanın yanında kazıma çizgileri de severek kullanmışlardır (Rotroff, 1997: 39). Bu teknik, seramikleri inceleyen Jan Six tarafından belirlendiği için, literatürde "*Six's Technique - Six's teknik*" olarak anılmaktadır³. Tüm bunlar düşünüldüğünde Hellenistik Dönem Batı Yamacı Seramiği'nin birdenbire ortaya çıkmadığını belli bir birikimin ve tecrübenin ürünü olduğunu söyleyebiliriz.

Batı Yamacı seramiğinde bezeme olarak genellikle, sarmaşık yaprakları, birbirini takip eden spiraller, kıvrımlı dalların uç kısımlarına beyaz veya siyah kil boya kullanılarak yapılmış nokta bezekler, zeytin ve defne yaprağı çelenkleri, kolye motifi, dalga motifi, dama tahtası ve çapraz tarama, damla motifi, çengel bezeme şeklinde çeşitli bitkisel motifler ve bunların yanı sıra çok az olmakla birlikte insan ve hayvan figürlerine de yer verilmiştir. Bezeme de insan ve hayvan figürleri oldukça az kullanılmış (Schäfer, 1968: 52, Behr, 1988: 38, kat. 36) olup, Parion örneklerinde henüz figürlü örnekler ele geçmemiştir. Kantharos gibi içki kaplarında bezemeler genellikle kabın boyun kısmında, tabakların tondosunda ve ağız tablaları üzerinde işlenmişken, kapalı kaplarda omuz üzeri ve gövde üst yarısı bezemeye ayrılmıştır.

Parion eserleri üzerinde en çok uygulanan bezeme örneği damla dizgili kolye motifi ile kıvrık dallardır. Bunlardan, damla dizgili kolye motifinin yer aldığı eserlerimizden No. 7, 8' de beyaz boyanın kullanıldığı yatay şeridin hemen altında inceltilmiş kil boya ile yapılan damla dizisi kazıma çizgilerle oluşturulmuş kemerlerle birbirine bağlanmaktadır. No. 10'da ise, daha sonraki evreye işaret eden bir özellik olarak, kolye motifi birbirine bağlantılı kemerler kullanılmadan doğrudan yatay şerit altında damla şeklinde bezemelerin uygulanmasıyla yapılmıştır. No. 2, 4 ve 6'da kazıma çizgilerle yapılmış kıvrımlı sarmaşık dallarının uç kısımlarında kil boya ile yapılmış sarmaşık yaprakları, No. 9 da kazıma çizgilerle yapılmış kıvrımlı dallar, No. 14'te kazıma çizgilerle yapılmış kıvrımlı dalların uç kısımlarında siyah kil boya ile yapılmış üçlü nokta bezekler, No. 23'de çiçek yaprağının etrafındaki kazıma çizgiler, No. 24'te birbirini takip eden kıvrımlı dallar, No. 25'te çengel (dalga) motifi, No. 26'da beyaz kil boya ile rölyef şekilde yapılmış damla motifi, No. 33'de iki yatay kazıma çizginin arasında beyaz kil boya ile yapılmış dalga motifi şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Kulplar üzerinde ise bezeme olarak mask, makara ve sarmaşık yaprağı şeklinde aplikler yer almaktadır. No. 24'te kabın tondosunda kabartma olarak verilen Dionysos başı ise Parion örnekleri için ünik bezeme unsurlarından birisidir.

Değerlendirme ve Sonuç

Parion Yamaç Hamamı 1515-1260 no'lu açmada yapılan kazı çalışmalarında belirlenen depozitten çok sayıda Hellenistik Dönem seramiği ele geçmiş olup; bunların önemli bir kısmını, bu çalışmada ele alınan Batı Yamacı Seramikleri oluşturmaktadır. Çalışmanın başlangıcında da değinildiği üzere, bu seramiklerden belirgin bezeme ve form özellikleri sunan örnekler ele alınmış olmakla birlikte seramiklerin tamamının dağılımı aşağıdaki grafikteki şekildedir.

³ Bu teknikte, beyaz ya da kırmızı figürler siyah zemin üzerine boyanır, dış konturları ve detaylar ise daha sonra kazıma ile gösterilir, böylece alttan kilin rengi yerine siyah firnis ortaya çıkar.

Grafik 1: Batı Yamacı Seramikleri Kap Formları Yoğunlukları

Bu grafikten de anlaşıldığı üzere örneklerin çoğunu içki kabı olarak kullanılan değişik formlarda kantharoslar oluşturmaktadır. Kantharosların yanı sıra yine tabak, kâseler, lekane (derin kâse), krater, testicik, guttuslar, masa amphoraları, pyxis kapağı ve unguentarium parçalarına rastlanmıştır. Bu formlardan Batı Yamacı Seramiği içerisinde değişik formlarda temsil edilen kantharos örnekleri depozitin en yoğun ele geçen formu olup, MÖ erken 3. yüzyıl örnekleriyle başlamış ve MÖ 2. yüzyılın ilk çeyreği boyunca devam etmiştir. Kaliteli bezemeye ve firnise sahip örneklerin yanı sıra zaman içerisinde firnis kalitesinde ve bezeme yapımında düşüş olduğu görülmüştür. Bu tipler Bergama ve Efes başta olmak üzere Batı Anadolu kıyılarındaki Hellenistik merkezlerle yakın ilişki içerisindeydi. Bununla birlikte daha spesifik bir değerlendirme yapılacak olursa, kantharosların alt gruplarından olan 'S' profilli kantharoslar form, bezeme ve kil rengi-içeriği ile Bergama üretimi örneklerle oldukça benzer olup, Parion 1515-1260 depozitinden ele geçen Batı Yamacı Seramikleri'nin çoğunluğu Bergama üretimi olmalıdır. Tekil özellik gösteren diğer formların ise ele geçtiği merkezlerde de çok fazla bulunmaması sebebiyle bu formların üretim yerleri hakkında şu an için kesin bir şeyler söylemek mümkün görülmemektedir. Ayrıca Parion No. 29 testicığının az mika ve kireç katkılı açık kırmızı kili de düşünüldüğünde Atina Agorası için unik sayılan bu testicığın ithal edilmiş olabileceği lokalizasyon için Batı Anadolu (veriler tamamlanırsa belki de Parion!!) önerisi getirilebilir. Bununla birlikte ulaşılan kaynaklar doğrultusunda Batı Anadolu'da yakın benzerine rastlamadığımız bu formun Kuzeybatı Anadolu ve Parion gibi daha dar bir coğrafyada lokalize edilmesi de ihtimal dâhilindedir.

Çalışmaya konu seramiklerden MÖ 3. yüzyıl başlarından MÖ 2. yüzyıl başlarına kadar tarihlenen, Bergama üretimi olması muhtemel kapların yoğunluğu, Apameia Barışı sonrası tüm Batı Anadolu'nun MÖ 188'lerde Bergama Krallığı etkisi altına girdiği süreçten önce de Parion'un Bergama ile olan ilişkilerini göstermesi açısından önemlidir. Kaldı ki, MÖ 188 öncesinde, Lampsakos ile Parion'un, Bergama'nın yanında yer alarak Roma'ya destek verdikleri de bilinmektedir.

Çalışma kapsamında değerlendirilen seramikler Hellenistik Dönem'de yaygın olarak kullanılan yiyecek ve içecek servis kapları olmakla birlikte; yoğunluğunu içki kapları oluşturmakta ve bunlardan No. 24'deki kâsenin tondosunda Dionysos olması muhtemel kabartma yer almaktadır. Bu bağlamda hemen hepsi özenli bezemelere sahip, nitelikli düzeydeki bu kapların önde gelen kişilerin kullandığı törensel kaplar olabilecekleri düşünülebilir. Bununla birlikte, bu depozitin hemen

doğusundaki teras üzerinden atılmış ya da akmış bir malzeme grubu olması gerektiği ihtimaliyle, bu teras üzerinde Dionysos kültüyle alakalı kutsal bir mekânın olabileceği de ihtimal dâhilindedir. Bu düşüncelerin yanı sıra, böyle bir kutsal mekân olmasa dahi, antik kentte Hellenistik Dönem’de Dionysos kültünün varlığına işaret edebilecek nitelikte bir malzeme grubu ile karşı karşıya olunduğu söylenebilir. Öyle ki, antik kentin Güney-Tavşandere Nekropolisi’nde ele geçen Geç Klasik – Erken Hellenistik Dönem’e ait urne kabı amphora situlanın (Başaran-Kasapoğlu, 2013, 129, Şekil 2; Kasapoğlu, 2013: 165-166, Res. 214-215; Çelikbaş, 2016: 113, Lev. XII, Çiz. 3) üzerindeki Dionysos ile ilgili sahnelerin de bu doğrultuda veriler sunduğu bilinmektedir. Depozitin doğusundaki terasta böylesi bir kültüsel mekân olma ihtimali dışında, bu derecede kaliteli seramikleri kullanabilecek nitelikte üst düzey bir grubun konutlarının var olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Parion’da seramik üretim atölyelerinin varlığı konusunda henüz yeterli verilere sahip olunmasa da seramiklerin kil ve firnis özellikleri Bergama dışında da farklı üretim merkezlerinin varlığına işaret etmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Katalog

No. 1: Kalıp yapımı kenarlı kantharos

Ölçüler: Ağız çapı: 9 cm; Kor. yük.: 3.5 cm

Kil içeriği: Orta kireç, orta mika

Tarih: MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreği

Kazı No: BZI 210

Hamur yapısı: Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli.

Hamur rengi: 2.5YR 5/6 kırmızı

Firnis rengi: Gley 1 2.5/N siyah

No. 2: Düz ağızlı keskin omuz çıkıntılı kantharos

Ölçüler: Ağız çapı: 10 cm; Kor. yükseklik: 5.1 cm

Kil içeriği: Çok kireç, az mika

Tarih: MÖ 3. yüzyıl üçüncü çeyreği

Kazı No: BZI 70

Hamur yapısı:

Hamur rengi: Gley 1 5/5GY yeşilimsi gri-2.5YR 6/6 açık kırmızı

Firnis rengi: Gley 1 3/N koyu gri

No. 3: Düz ağızlı keskin omuz çıkıntılı kantharos

Ölçüler: Ağız çapı: 10 cm; Kor. yükseklik: 9.4 cm

Kil içeriği: Çok kireç, az mika

Tarih: MÖ 3. yüzyıl sonları ile MÖ 2. yüzyıl başı

Kazı No: BZI 125

Hamur yapısı: Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli

Hamur rengi: 2.5 YR 5/6 kırmızı

Firnis rengi: Gley 1 5/5GY yeşilimsi gri

No. 4: ‘S’ profil kantharos

Ölçüler: Ağız çapı: 6 cm; Kor. yükseklik: 3.5 cm

Kil içeriği: Çok kireç, orta mika

Tarih: MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreği

Kazı No: BZI 40

Hamur yapısı: Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli

Hamur rengi: 10 R 7/6 açık kırmızı

Firnis rengi: Gley 1 2.5/N siyah

No. 5: ‘S’ profil kantharos

Ölçüler: Ağız çapı: 7 cm; Kor. yükseklik: 5.1 cm

Kil içeriği: Çok kireç, az mika

Tarih: MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreği

Kazı No: BZI 23

Hamur yapısı: Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli

Hamur rengi: 5YR 7/4 pembe

Firnis rengi: Gley 1 2.5/N siyah

No. 6: 'S' profil kantharos <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 10 cm; Kor. yükseklik: 7.6 cm <i>Kil içeriği:</i> Çok kireç, az mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyıl ilk yarısı	Kazı No: BZI 42 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 10R 7/6 açık kırmızı <i>Firnis rengi:</i> 2.5YR 2.5/1 kırmızımsı siyah
---	---

No. 7: 'S' profil kantharos <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 9 cm; Kor. yükseklik: 7.4 cm <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, az mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı	Kazı No: BZI 36 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli. <i>Hamur rengi:</i> 5YR 7/6 kırmızımsı sarı <i>Firnis rengi:</i> 10YR 2/1 siyah-10YR 3/1 koyu gri
--	---

No. 8: 'S' profil kantharos <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 8 cm; Kor. yükseklik: 5 cm <i>Kil içeriği:</i> Az kireç, az mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı	Kazı No: BZI 22 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 5YR 6/6 Kırmızımsı sarı <i>Firnis rengi:</i> Gley 2 2.5/5PB mavimsi siyah
--	--

No. 9: 'S' profil kantharos <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 9 cm; Kor. yükseklik: 4.4 cm <i>Kil içeriği:</i> Az kireç, az mika <i>Tarih:</i> MÖ 2. yüzyıl başları	Kazı No: BZI 51 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 2.5YR 6/6 açık kırmızı <i>Firnis rengi:</i> Gley 1 2.5/N siyah-2.5YR 5/8 kırmızı
--	---

No. 10: 'S' profil kantharos <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 6 cm; Kor. yükseklik: 4.1 cm <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, orta mika <i>Tarih:</i> MÖ 2. yüzyıl başları	Kazı No: BZI 33 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 2.5YR 6/6 açık kırmızı <i>Firnis rengi:</i> 2.5YR 3/4 koyu kırmızımsı kahverengi
---	---

No. 11: 'S' profil kantharos <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 8 cm; Kor. yükseklik: 4.4 cm <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, çok mika <i>Tarih:</i> MÖ 2. yüzyıl başları	Kazı No: BZI 128 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli. <i>Hamur rengi:</i> 2.5 YR 5/6 kırmızı <i>Firnis rengi:</i> 2.5Y 2.5/1 siyah
--	---

No. 12: 'S' profil kantharos <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 6 cm; Kor. yükseklik: 3.3 cm <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, az mika <i>Tarih:</i> MÖ 2. yüzyıl başları	Kazı No: BZI 92 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 10YR 5/3 kahverengi <i>Firnis rengi:</i> 10YR 3/1 koyu gri
---	--

No. 13: Mask aplikli kantharos kulp parçası*Ölçüler:* Korunan yükseklik: 3.6 cm*Kil içeriği:* Az kireç, orta mika*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl**Kazı No:** BZI 357*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, gözenek yok*Hamur rengi:* 2.5YR 6/8 açık kırmızı*Firnis rengi:* Gley 1 3/N koyu gri**No. 14:** Skyphos tipli kantharos*Ölçüler:* Ağız çapı: 11 cm; Kor. yükseklik: 5.6 cm*Kil içeriği:* Orta kireç, az mika*Tarih:* MÖ 250-200**Kazı No:** BZI 25*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli*Hamur rengi:* 5YR 5/3 kırmızımsı kahverengi*Firnis rengi:* 5Y 3/2 koyu yeşilimsi gri**No. 15:** Skyphos tipli kantharos*Ölçüler:* Ağız çapı: 9 cm; Kor. yükseklik: 3.2 cm*Kil içeriği:* Orta kireç, orta mika*Tarih:* MÖ 250-200**Kazı No:** BZI 28*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli*Hamur rengi:* 5YR 6/6 kırmızımsı sarı*Firnis rengi:* 2.5Y 3/1 koyu gri**No. 16:** Skyphos tipli kantharos*Ölçüler:* Ağız çapı: 8 cm; Kor. yükseklik: 6 cm*Kil içeriği:* Orta kireç, az mika*Tarih:* MÖ 250-200**Kazı No:** BZI 94*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli*Hamur rengi:* 5YR 5/4 kırmızımsı kahverengi*Firnis rengi:* 2.5Y 5/2 grimsi kahverengi**No. 17:** Skyphos tipli kantharos*Ölçüler:* Ağız çapı: 8 cm; Kor. yükseklik: 5.7 cm*Kil içeriği:* Orta kireç, orta mika*Tarih:* MÖ 250-200**Kazı No:** BZI 120*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli*Hamur rengi:* 2.5 Y 5/1 gri-5YR 6/8 kırmızımsı sarı*Firnis rengi:* 2.5Y 5/2 grimsi kahverengi**No. 18:** Kantharos kaide*Ölçüler:* Kaide çapı: 7 cm; Kor. yükseklik: 3.1 cm*Kil içeriği:* Orta kireç*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreği**Kazı No:** BZI 258*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli*Hamur rengi:* 10 YR 7/3 çok açık kahverengi*Firnis rengi:* Gley 1 2.5/N siyah**No. 19:** Kantharos kaide*Ölçüler:* Kaide çapı: 6.3 cm; Kor. yükseklik: 5.9 cm*Kil içeriği:* Orta kireç, az mika*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl ikinci yarısı**Kazı No:** BZI 276*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli*Hamur rengi:* 2.5YR 5/8 kırmızı*Firnis rengi:* 10YR 3/2 koyu grimsi kahverengi

No. 20: Kantharos kaide <i>Ölçüler:</i> Kaide çapı: 6 cm; Kor. yükseklik: 4 cm <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, orta mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyıl ikinci yarısı	Kazı No: BZI 280 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 2.5 YR 6/6 açık kırmızı <i>Firnis rengi:</i> Gley 1 2.5/N siyah
No. 21: Kantharos kaide <i>Ölçüler:</i> Kaide çapı: 4.2 cm; Kor. yükseklik: 4 cm <i>Kil içeriği:</i> Çok kireç <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyıl ikinci yarısı	Kazı No: BZI 269 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 7.5YR 5/4 kahverengi <i>Firnis rengi:</i> 2.5YR 2.5/1 kırmızımsı siyah
No. 22: Dışa Dönük Kenarlı Tabak <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 20 cm; Kor. yükseklik: 1.2 cm <i>Kil içeriği:</i> Az mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyıl sonu ile MÖ 2.yüzyıl ilk yarısı	Kazı No: BZI 39 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli. <i>Hamur rengi:</i> 2.5 YR 7/8 açık gri <i>Firnis rengi:</i> Gley 1 2.5/N siyah
No. 23: İç yüzü dekorlu kâse <i>Ölçüler:</i> Kaide çapı: 4 cm; Kor. yükseklik: 1.8 cm <i>Kil içeriği:</i> Az mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyıl sonu ile MÖ 2.yüzyıl ilk çeyreği	Kazı No: BZI 260 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 7.5 YR 5/4 kahverengi <i>Firnis rengi:</i> Gley 1 2.5/N siyah
No. 24: İç yüzü dekorlu kâse <i>Ölçüler:</i> Kaide çapı: 3.2 cm; Kor. yükseklik: 1.1 cm <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, orta mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyıl sonu – MÖ 2. yüzyıl ilk çeyreği	Kazı No: BZI 234 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, orta gözenekli <i>Hamur rengi:</i> Gley 1 5/10Y Yeşilimsi gri <i>Firnis rengi:</i> Gley 1 2.5/N siyah
No. 25: Lekane (Derin kâse) <i>Ölçüler:</i> Ağız çapı: 28 cm; Kor. yükseklik: 7.3 cm <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, az mika <i>Tarih:</i> MÖ 2. yüzyıl başları	Kazı No: BZI 298 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 2.5 YR 5/6 kırmızı <i>Firnis rengi:</i> Gley 1 2.5/N siyah
No. 26: Krater <i>Ölçüler:-</i> <i>Kil içeriği:</i> Orta kireç, orta mika <i>Tarih:</i> MÖ 3. yüzyıl	Kazı No: BZI 67 <i>Hamur yapısı:</i> Sert dokulu, iyi pişmiş, gözenekli <i>Hamur rengi:</i> 2.5YR 6/8 açık kırmızı <i>Firnis rengi:</i> Gley 1 2.5/N siyah

No. 27: Guttus*Ölçüler:-**Kil içeriği:* Az kireç, orta mika*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl 2. yarısı**Kazı No:** BZI 57*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli*Hamur rengi:* 10 R 6/6 açık kırmızı*Firnis rengi:* 2.5 YR 2.5/1 kırmızımsı siyah-2.5 YR 5/8 kırmızı**No. 28:** Guttus*Ölçüler: -**Kil içeriği:* Orta kireç, az mika*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl 2. yarısı**Kazı No:** BZI 54*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli*Hamur rengi:* 2.5YR 5/6 kırmızı*Firnis rengi:* 2.5YR 5/4 kırmızımsı kahverengi**No. 29:** Testicik*Ölçüler:* Ağız çapı: 5 cm; Kor. yükseklik: 3.7 cm*Kil içeriği:* Orta kireç, orta mika, az taşçık?*Tarih:* MÖ 200-175**Kazı No:** BZI 58*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli*Hamur rengi:* 2.5YR 6/6 açık kırmızı*Firnis rengi:* Gley 1 3/N koyu gri**No. 30:** Masa Amphorası*Ölçüler:* Kaide çapı: 12 cm; Kor. yükseklik: 2.7 cm*Kil içeriği:**Tarih:* MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreği**Kazı No:** BZI 305*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, gözeneksiz.*Hamur rengi:* 2.5 YR 6/6 açık kırmızı*Firnis rengi:* Gley 1 2.5/N siyah**No. 31:** Masa Amphorası*Ölçüler:* Kaide çapı: 14 cm; Kor. yükseklik: 3 cm*Kil içeriği:* Çok kireç*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl 3. çeyreği**Kazı No:** BZI 245*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli*Hamur rengi:* 2.5 YR 5/6 kırmızı*Firnis rengi:* 2.5 YR 2.5/1 kırmızımsı siyah**No. 32:** Pyxis Kapağı*Ölçüler:* Ağız çapı: 8 cm; Kor.yükseklik: 2.5 cm*Kil içeriği:* Orta kireç, az mika*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl sonları ile MÖ 2. yüzyıl**Kazı No:** BZI 273*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli*Hamur rengi:* 2.5 YR 4/6 kırmızı*Firnis rengi:* Gley 1 3/N koyu gri**No. 33:** Unguentarium*Ölçüler:* Kaide çapı: 2.4 cm; Kor. yükseklik: 6.8 cm*Kil içeriği:* Az kireç, az mika*Tarih:* MÖ 3. yüzyıl ilk yarısı**Kazı No:** BZI 43*Hamur yapısı:* Sert dokulu, iyi pişmiş, gözeneksiz*Hamur rengi:* 2.5YR 6/8 açık kırmızı*Firnis rengi:* Gley 1 2.5/N siyah

Levhalar

LEVHA I

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

LEVHA IIA

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

Kaynakça

- Akkurnaz, F. B. (2016). *Eski Yunan ve Roma Kaplar-İşlevler*, Arkeoloji Sanat Yayınları, İstanbul.
<https://doi.org/10.20480/lbr.2016115457>
- Akşit, İ. (1971). *Turistik Çanakkale Rehberi*.
- Anderson, J. K. (1954). "Excavation on the Kofinà Ridge, Chios", *The Annual of the British School at Athens*, Vol. 49. 123-182. <https://doi.org/10.1017/s0068245400012685>
- Avram, A. (2004). "Part II Inventory of Poleis - The Propontic Coast of Asia Minor", (Ed. M. H. Hansen – T. H. Nielsen), *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, Oxford University Press, Newyork, 974-999.
- Başaran C. (1998). "Parion 1997 Araştırmaları" XVI. *Araştırma Sonuçları Toplantısı I*, 349-364.
- Başaran C. (2001). "Parion'dan İki Gladyatör Steli", (Ed. C. Özgünel – V. İdil – O. Bingöl – S. Doruk), *Günışığında Anadolu, Cevdet Bayburtluoğlu için Yazılar*, Homer Kitabevi, İstanbul, 19-24.
- Başaran, C. (2002). *Geçmişten Günümüze Bayramiç, Tarihi Coğrafyası ve Arkeolojisi*, Milli Kütüphane Basımevi, Ankara.
- Başaran C. 2005a. "Antik Troas Kenti Parion" *Toplumsal Tarih*, Sayı 142, 20-22.
- Başaran C. 2006a. "Excavating Hellenistic Parion: A Royal Necropolis In Turkey" *Minerva* Vol. 17, No. 4, 2006, 36-37.
- Başaran, C. – Kasapoğlu, H. (2013), "Parion Kazısı Metal Buluntuları" (Ed. P. Ayter – Ş. Demirci – A. M. Özer), III. ODTÜ Arkeometri Çalıştay – Türkiye Arkeolojisi'nde Metal: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar Bildiriler Kitabı, TDV Yay. Mat. ve Tic. İşl., Ankara, 126-140.
- Bats, M. (1988) . *Vaisselle et Alimentation à Olbia de Provence (v. 350-v. 50 av. j.-c.)*, Paris.
- Behr, D. (1988). *Neue Ergebnisse Zur Pergamenischen Westabhangkeramik*, İstMitt Band 38.
- Berlin, A. M. (1999). Studies in Hellenistic Ilion: The Lower City, Stratified Assemblages and Chronology, *Studia Troica* 9, 73-157.
- Berlin, A. M. (2001). "Naukratis/Kom Hadid: A Ceramics Typology for Hellenistic Lower Egypt", (Eds. W. D. E. Coulson-A. Leonard, Jr.) *Ancient Naukratis, Excavations at a Greek Emporium Egypt*, Part II, Vol. 55, 26-163. <https://doi.org/10.2307/1357828>
- Boardman, J. (1988). *The Greek Overseas*.
- Boehring E.-Krauss F. (1937). "Das Temenos Für Den Herrscherkult", *Altertümer von Pergamon*, Band IX, Berlin und Leipzig. <https://doi.org/10.2307/499202>
- Bouzek, J. (1990). *Studies of Greek Pottery in the Black Sea*.
- Bozkova, A. (2014). "West Slope Pottery from Mesambria Pontike Pottery", (Eds. P. Guldager Bilde, M. L. Lawall), *Peoples and Places. Study and Interpretation of Late Hellenistic Pottery*, Aarhus University Press, 199-214
- Carpenter, R. (1948). "The Greek Penetration of The Black Sea" *American Journal of Archaeology* 52.1, 1-10.
- Crowfoot, J.M.-Crowfoot, G.M.-Kenyon, K. M. (1957), *The Object From Samaria*, London.

- Çelik, G. (2007). “Smyrna “I-J 16/17” Sondajı Hellenistik Dönem Malzemesi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir. <https://doi.org/10.5152/turkjradiol.2019.040419>
- Çelikbaş, E. (2013). “V. C. Yamaç Yapısı”, (Ed. C. Başaran), *Antik Troas’ın Parlayan Kenti Parion, 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, Ege Yayınları, İstanbul, 67-76. <https://doi.org/10.18367/pha.19003>
- Çelikbaş, E. (2016). “2005-2014 Parion Kazısı Metal (Bronz-Demir-Kurşun) Buluntuları”, Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Dunham, A.G. (1915). *The History of Miletus: Down to the Anabasis of Alexander*.
- Ehrhardt, N. (1988). *Milet und Seine Kolonien*.
- Dereboylu, E. (2003). “Daskyleion Kabartmalı Kâseleri ve Batı Yamacı Kapları Kronoloji ve Üretim Yeri Problemleri”, (Ed. C. Abadie-Reynal), *Les Ceramiques En Anatolie Aux Epoques Hellenistique Et Romaine*, , Actes de la Table Ronde d’İstanbul, 23-24 mai 1996, 55-63. https://doi.org/10.1163/9789004337404_005
- Edwards, G.R. (1975). *Corinthian Hellenistic Pottery*, New Jersey.
- Fırat, G. (2018). “Parion Yamaç Hamamı 1515-1260 Sektörü Hellenistik Dönem Seramikleri”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Samsun. <https://doi.org/10.5152/trs.2019.770>
- Filges, A. (1993). “Westabhangkeramik”, (Ed. Ü. Serdaroğlu und R. Stupperich), *Asia Minor Studien*, Band 10, Dr. Rudolf Habelt GMBH- Bonn, 135-162.
- Frisch, P. (1983). *Die Inschriften Von Parion*, Inschriften Griechischer Stadte Aus Kleinasien, Band 25, Dr. Rudolf Habelt GMBH- Bonn. <https://doi.org/10.2307/632099>
- Gassner, V. (1997). Das Südtor der Tetragonos-Agora, Keramik und Kleinfunde, *Ephesos XIII/1/1*, Wien. <https://doi.org/10.1017/s1047759400018584>
- Gürler, B. (1994). *Metropolis’in Hellenistik Dönem Seramiği*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Granata, A. (2015). Black Glazed Pottery and West Slope Pottery From Kadifekale, *Smyrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları I. Çalıştay Bildirileri*, , (Ed. A. Ersoy-G. Sakar), Ege Yayınları.
- Granata, A. (2016). “Kadifekale Hellenistik Dönem Seramiği - Ceramiche Ellenistiche Da Kadifekale (2009-2010)”, (Ed. M. Frasca – A. Ersoy – P. Aydemir) *Hellenistik ve Roma Döneminde Smyrna (İzmir) Kazı Ve Araştırmalar Smirne (İzmir) in Età Ellenistica E Romana Scavi e ricerche*, Ege Yayınları, İstanbul, 75-93.
- Hammond, N.G.L. (1967). *A History of Greece to 322 BC*.
- Herodotos (2006). *Tarih*, (Çev. Müntekim Ökmen), Kültür Yayınları, İstanbul.
- Kasapoğlu, H. (2013). “X. Metal Eserler”, (Ed. C. Başaran), *Antik Troas’ın Parlayan Kenti Parion, 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, Ege Yayınları, İstanbul, 165-170.
- Keleş, V. (2011). “Parion History from Coins”, *XIV International Numismatic Congress Proceedings*, Gutenberg Press, London.

- Keleş, V. (2012). "I. Giriş", (Ed. C. Başaran), *Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion, 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, Ege Yayınları, İstanbul, 19-26.
- Körsulu, H. (2006). "Nagidos Hellenistik Dönem Seramikleri", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Mersin. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.31040>
- Lilibati-Akamati, M. (1991). Classical and Hellenistic Cemetery of Ancient Pella, Grave 27A in Chatzopoulos Field, (Ed. S. Drougou), *Hellenistic Pottery From Macedonia*, Thessaloniki.
- Mansel, A. M. (2014). *Ege ve Yunan Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor: To The End of The Third Century After Christ, Vol. I: Text*, Princeton University Press, New Jersey. <https://doi.org/10.1017/s0009840x00159475>
- Meriç, A. E. (2003). *Metropolis'te Bulunmuş Batı Yamacı Seramikleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir. <https://doi.org/10.5152/turkjradiol.2019.040419>
- Mitsopoulos-Leon, V. (1991). Die Basilika Am Staatsmarkt in Ephesos Kleinfunde, *Ephesos IX 2/2*, Vienna. <https://doi.org/10.1017/s0075426900003700>
- Pulak, C.-Townsend, R. F., vd. (1987). *The Hellenistic Shipwreck at Serçe Limanı, Turkey*: American Journal of Archaeology, Vol. 91, No. 1. <https://doi.org/10.2307/505456>
- Ramsay, W. M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, İstanbul.
- Regev, D. (2009/2010). "Akko-Ptolemais, A Phoenician City: The Hellenistic Pottery". *Mediterranean Archaeology*, Vol. 22/23, pp. 115-191.
- Rosenthal-Heginbottom, R. (1995). Imported Hellenistic and Roman Pottery, *Excavations at Dor, Final Report Volume 1B, Areas A and C: The Finds*.
- Rotroff, S. I. (1997). Hellenistic Pottery Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material, *Athenian Agora XXIX*, Part I: Text – Part II: Illustrations, New Jersey. <https://doi.org/10.2307/506766>
- Rotroff, S. I.- Oliver, A. (2003). *The Hellenistic Pottery From Sardis: The Finds Through 1994*, Harvard University Press, London.
- Saraçoğlu, A.-Çekilmez, M. (2011). Tralleis Batı Nekropolis ve Konut Alanı Hellenistik Dönem Seramiği:2006-2007 Buluntuları, *Colloquium Anatolicum Anadolu Sohbetleri X*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 219-248.
- Sayar, M. H. (2016), "VI. Tiyatro'da Ölüm: Parion Tiyatrosu'nda Gladyatör Dövüşleri", (Ed. C. Başaran – H. E. Ergürer), Parion Roma Tiyatrosu 2006-2015 Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları, İstanbul, 201-208.
- Sevin, V. (1982) "Anadolu'da Persler" *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi 2*, 268-277.
- Schierup, S. (2012). "Two Assemblages of Hellenistic Pottery", *The Study of Ancient Territories Chersonesos&South Italy, Report For 2008-2011*, Institute of Classical Archaeology The University of Texas at Austin, 43-46.
- Schäfer, J. (1968). *Hellenistische Keramik Aus Pergamon*, Band 2, Berlin.
- Strabon (2015). *Geographika*, (Ed. N. Başgelen.), (Çev. A. Pekman) Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Türker, A. Ç. (2005). “Myra’da Aziz Nikolaos’ un Yağ Kültüyle İlişkili Seramik Kaplar”, *Adalya* VIII.

Thompson, H. A. (1934). *Two Centuries of Hellenistic Pottery*, Hesperia Vol. 3.

Umar, B. (1983). *Troas*.